

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΣΤΑΣΗ (ΕΕ) 2018/103 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 20ής Δεκεμβρίου 2017

σχετικά με το κράτος δικαίου στην Πολωνία συμπληρωματική προς τις συστάσεις (ΕΕ) 2016/1374, (ΕΕ) 2017/146 και (ΕΕ) 2017/1520

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 292,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Στις 27 Ιουλίου 2016 η Επιτροπή εξέδωσε σύσταση σχετικά με το κράτος δικαίου στην Πολωνία ⁽¹⁾, στην οποία εξέθετε τις ανησυχίες της σχετικά με την κατάσταση του Συνταγματικού Δικαστηρίου και στην οποία πρότεινε τρόπους αντιμετώπισής τους. Στις 21 Δεκεμβρίου 2016 και στις 26 Ιουλίου 2017 η Επιτροπή εξέδωσε συμπληρωματικές συστάσεις σχετικά με το κράτος δικαίου στην Πολωνία ⁽²⁾.
- (2) Οι συστάσεις της Επιτροπής εκδόθηκαν βάσει του πλαισίου για το κράτος δικαίου ⁽³⁾. Το πλαίσιο για το κράτος δικαίου ορίζει τους τρόπους αντίδρασης της Επιτροπής στις περιπτώσεις που υπάρχουν σαφείς ενδείξεις για την ύπαρξη απειλής κατά του κράτους δικαίου σε κράτος μέλος της Ένωσης και αναλύει τις αρχές που απορρέουν από το κράτος δικαίου. Το πλαίσιο για το κράτος δικαίου παρέχει κατευθυντήριες γραμμές για τη διεξαγωγή διαλόγου μεταξύ της Επιτροπής και του κράτους μέλους προκειμένου να προλαμβάνεται η εμφάνιση συστημικής απειλής κατά του κράτους δικαίου, η οποία θα μπορούσε να εξελιχθεί σε «σαφή κίνδυνο σοβαρής παραβίασης» για την αντιμετώπιση του οποίου θα απαιτείτο ενδεχομένως η ενεργοποίηση της «διαδικασίας του άρθρου 7 της Συνθήκης ΕΕ». Στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν σαφείς ενδείξεις για την ύπαρξη συστημικής απειλής κατά του κράτους δικαίου σε ένα κράτος μέλος, η Επιτροπή δύναται να κινεί διάλογο με το εν λόγω κράτος μέλος βάσει του πλαισίου για το κράτος δικαίου.
- (3) Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι θεμελιωμένη σε ένα κοινό σύνολο αξιών που κατοχυρώνονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση («ΣΕΕ»), μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται ο σεβασμός του κράτους δικαίου. Εκτός από το καθήκον της διασφάλισης του σεβασμού του δικαίου της ΕΕ με το οποίο είναι επιφορτισμένη, η Επιτροπή είναι επίσης υπεύθυνη, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα κράτη μέλη και το Συμβούλιο, για τη διασφάλιση των κοινών αξιών της Ένωσης.
- (4) Η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθώς και τα έγγραφα που καταρτίζονται από το Συμβούλιο της Ευρώπης, τα οποία βασίζονται κυρίως στην εμπειρογνομosύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Δημοκρατία μέσω της Νομοθεσίας («Επιτροπή της Βενετίας»), παρέχουν έναν μη εξαντλητικό κατάλογο των αρχών αυτών και, ως εκ τούτου, προσδιορίζουν την ουσία του κράτους δικαίου ως κοινής αξίας της Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 2 της ΣΕΕ. Στις αρχές αυτές συγκαταλέγονται η νομιμότητα, η οποία προϋποθέτει μια διαφανή, υπεύθυνη, δημοκρατική και πλουραλιστική διαδικασία για τη θέσπιση νόμων· η ασφάλεια δικαίου· η απαγόρευση της αυθαιρεσίας των εκτελεστικών εξουσιών· η ανεξαρτησία και αμεροληψία των δικαστηρίων· ο αποτελεσματικός δικαστικός έλεγχος, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων· και η ισότητα έναντι του νόμου ⁽⁴⁾. Πέραν της υποχρέωσής τους σεβασμού των εν λόγω αρχών και αξιών, οι κρατικοί θεσμοί είναι επίσης επιφορτισμένοι με το καθήκον της καλόπιστης συνεργασίας.
- (5) Στη σύστασή της, της 27ης Ιουλίου 2016, η Επιτροπή περιέγραφε τις περιστάσεις υπό τις οποίες αποφάσισε, στις 13 Ιανουαρίου 2016, να εξετάσει την κατάσταση βάσει του πλαισίου για το κράτος δικαίου και υπό τις οποίες εξέδωσε, την 1η Ιουνίου 2016, γνωμοδότηση σχετικά με το κράτος δικαίου στην Πολωνία. Στη σύσταση διευκρινιζόταν επίσης ότι δεν κατέστη δυνατόν οι ανταλλαγές μεταξύ της Επιτροπής και της πολωνικής κυβέρνησης να εξαλείψουν τις ανησυχίες της Επιτροπής.
- (6) Στη σύστασή της, η Επιτροπή διαπίστωνε ότι υφίστατο συστημική απειλή κατά του κράτους δικαίου στην Πολωνία και σύστηνε στις πολωνικές αρχές να λάβουν επείγοντως τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση της εν λόγω απειλής.

⁽¹⁾ Σύσταση (ΕΕ) 2016/1374 της Επιτροπής, της 27ης Ιουλίου 2016, σχετικά με το κράτος δικαίου στην Πολωνία (ΕΕ L 217 της 12.8.2016, σ. 53).

⁽²⁾ Σύσταση (ΕΕ) 2017/146 της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 2016, σχετικά με το κράτος δικαίου στην Πολωνία συμπληρωματική προς τη σύσταση (ΕΕ) 2016/1374 (ΕΕ L 22 της 27.1.2017, σ. 65)· και σύσταση (ΕΕ) 2017/1520 της Επιτροπής, της 26ης Ιουλίου 2017, σχετικά με το κράτος δικαίου στην Πολωνία συμπληρωματική προς τις συστάσεις (ΕΕ) 2016/1374 και (ΕΕ) 2017/146 (ΕΕ L 228 της 2.9.2017, σ. 19).

⁽³⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, της 11ης Μαρτίου 2014, με τίτλο «Ένα νέο πλαίσιο της ΕΕ για την ενίσχυση του κράτους δικαίου», COM(2014) 158 final.

⁽⁴⁾ Βλέπε COM(2014) 158 final, ενότητα 2 παράρτημα Ι.

- (7) Στη σύστασή της στις 21 Δεκεμβρίου 2016, η Επιτροπή λάμβανε υπόψη τις πρόσφατες εξελίξεις που σημειώθηκαν στην Πολωνία μετά την έκδοση της σύστασης της Επιτροπής της 27ης Ιουλίου 2016. Η Επιτροπή διαπίστωνε ότι, παρότι ορισμένα εκ των ζητημάτων που θίγονταν στην τελευταία σύστασή της είχαν αντιμετωπιστεί, σημαντικά ζητήματα εξακολουθούσαν να παραμένουν ανεπίλυτα και, εν τω μεταξύ, είχαν εγερθεί νέες ανησυχίες. Η Επιτροπή έκρινε επίσης ότι η διαδικασία που οδήγησε στον ορισμό νέου προέδρου του Δικαστηρίου ήγειρε σοβαρές ανησυχίες από πλευράς κράτους δικαίου. Η Επιτροπή κατέληγε στο συμπέρασμα ότι εξακολουθούσε να υφίσταται συστηματική απειλή κατά του κράτους δικαίου στην Πολωνία και καλούσε την πολωνική κυβέρνηση να επιλύσει επείγοντως τα προβλήματα που επισημαίνονταν εντός δύο μηνών και να ενημερώσει την Επιτροπή για τα μέτρα που θα λάβει προς τον σκοπό αυτό. Η Επιτροπή σημείωνε ότι είναι έτοιμη να συνεχίσει τον εποικοδομητικό διάλογο με την πολωνική κυβέρνηση βάσει της σύστασης.
- (8) Στις 26 Ιουλίου 2017 η Επιτροπή εξέδωσε τρίτη σύσταση σχετικά με το κράτος δικαίου στην Πολωνία, συμπληρωματική προς τις συστάσεις της, της 27 Ιουλίου και της 21ης Δεκεμβρίου 2016. Στη σύστασή της, η Επιτροπή λάμβανε υπόψη τις εξελίξεις που σημειώθηκαν στην Πολωνία μετά την έκδοση της σύστασης της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 2016. Οι ανησυχίες της Επιτροπής αφορούν την έλλειψη ανεξαρτησίας και νόμιμου ελέγχου συνταγματικότητας και την ψήφιση από το πολωνικό κοινοβούλιο νέων νόμων σχετικά με το πολωνικό δικαστικό σύστημα, οι οποίοι εγείρουν σοβαρές ανησυχίες ως προς την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και αυξάνουν σημαντικά τη συστηματική απειλή κατά του κράτους δικαίου στην Πολωνία. Στη σύστασή της, η Επιτροπή εκτιμά ότι η συστηματική απειλή κατά του κράτους δικαίου στην Πολωνία που περιγράφεται στις συστάσεις της, της 27ης Ιουλίου 2016 και της 21ης Δεκεμβρίου 2016, έχει επιδεινωθεί σημαντικά.
- (9) Ειδικότερα, στη σύσταση υπογραμμίζεται ότι ο νόμος περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου της 15ης Ιουλίου 2017 και ο νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 22ας Ιουλίου 2017, εάν τεθούν σε ισχύ, θα υπονομεύσουν ριζικά την ανεξαρτησία των δικαστηρίων στην Πολωνία και θα έχουν άμεσες και απτές επιπτώσεις στην ανεξάρτητη λειτουργία του δικαστικού συστήματος στο σύνολό του. Δεδομένου ότι η ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας αποτελεί βασική συνιστώσα του κράτους δικαίου, οι εν λόγω νέοι νόμοι αυξάνουν σημαντικά τη συστηματική απειλή κατά του κράτους δικαίου που διαπιστώθηκε στις προγενέστερες συστάσεις. Στη σύσταση υπογραμμίζεται ότι η παύση των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η δυνατότητα εκ νέου διορισμού τους και άλλα μέτρα που περιλαμβάνονται στον νόμο περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου θα επιτείνουν σοβαρά τη συστηματική απειλή κατά του κράτους δικαίου. Μεταξύ των συνιστώμενων ενεργειών, η Επιτροπή συνιστά στις πολωνικές αρχές να διασφαλίσουν τη μη θέση σε ισχύ των δύο νόμων περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και να διασφαλίσουν ότι οποιαδήποτε μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος θα σέβεται το κράτος δικαίου και θα συμμορφώνεται με το δίκαιο της ΕΕ και τα ευρωπαϊκά πρότυπα για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, καθώς και ότι θα εκπονείται σε στενή συνεργασία με το δικαστικό σώμα και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η Επιτροπή κάλεσε επίσης τις πολωνικές αρχές να μην λάβουν κανένα μέτρο με σκοπό την παύση ή την ώθηση σε συνταξιοδότηση των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, δεδομένου ότι τα μέτρα αυτά θα επιτείνουν πολύ σοβαρά τη συστηματική απειλή κατά του κράτους δικαίου. Η Επιτροπή ανέφερε ότι, εάν οι πολωνικές αρχές προέβαιναν στη λήψη οποιωνδήποτε τέτοιων μέτρων, προτίθετο να ενεργοποιήσει αμέσως το άρθρο 7 παράγραφος 1 της ΣΕΕ.
- (10) Η Επιτροπή κάλεσε την πολωνική κυβέρνηση να επιλύσει τα προβλήματα που επισημαίνονται στην εν λόγω σύσταση εντός ενός μηνός από την παραλαβή της σύστασης.
- (11) Στις 31 Ιουλίου 2017 η Κάτω Βουλή ενημερώθηκε επισήμως σχετικά με την άρνηση του Προέδρου της Δημοκρατίας να επικυρώσει τον νόμο για την τροποποίηση του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.
- (12) Στις 4 Αυγούστου και στις 16 Αυγούστου 2017 η πολωνική κυβέρνηση απηύθυνε επιστολές στην Επιτροπή με τις οποίες ζητούσε διευκρινίσεις σχετικά με τη σύσταση της 26ης Ιουλίου 2017, στις οποίες η Επιτροπή απάντησε με τις επιστολές της, της 8ης Αυγούστου και της 21ης Αυγούστου 2017, αντίστοιχα.
- (13) Στις 28 Αυγούστου 2017 η πολωνική κυβέρνηση απέστειλε απάντηση στη σύσταση της 26ης Ιουλίου 2017. Η απάντηση διαφωνούσε με όλα τα ζητήματα που έθετε η σύσταση και δεν ανακοίνωνε κανένα νέο μέτρο για την αντιμετώπιση των ανησυχιών που εξέφραζε η Επιτροπή.
- (14) Στις 30 Αυγούστου 2017 το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ/ODIHR) γνωμοδότησε ότι ο μη επικυρωθείς νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν συμμορφώνεται με τα διεθνή πρότυπα για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ ΟΑΣΕ/ODIHR, 30 Αυγούστου 2017, Opinion on Certain Provisions of the Draft Act on the Supreme Court of Poland (Γνωμοδότηση σχετικά με ορισμένες διατάξεις του νομοσχεδίου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Πολωνίας).

- (15) Στις 11 Σεπτεμβρίου 2017 η πολωνική κυβέρνηση ξεκίνησε εκστρατεία με τίτλο «Αμερόληπτη δικαιοσύνη» με στόχο να εξασφαλίσει τη στήριξη της κοινωνίας στην υπό εξέλιξη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος. Το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο και τα τακτικά δικαστήρια εξέδωσαν σειρά ανακοινώσεων για την αποκατάσταση της αλήθειας σε σχέση με τους ισχυρισμούς που διατυπώθηκαν κατά των δικαστηρίων, των δικαστών και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου στο πλαίσιο της εκστρατείας.
- (16) Στις 11 Σεπτεμβρίου 2017 πενταμελές τμήμα του Συνταγματικού Δικαστηρίου έκρινε αντισυνταγματικές ορισμένες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας που επιτρέπουν στα τακτικά δικαστήρια και στο Ανώτατο Δικαστήριο να προβαίνουν σε εκτίμηση της νομιμότητας του διορισμού του προέδρου και του αντιπροέδρου του δικαστηρίου ⁽¹⁾.
- (17) Στις 13 Σεπτεμβρίου 2017 ο υπουργός Δικαιοσύνης άρχισε να ασκεί την εξουσία να παύει προέδρους και αντιπροέδρους δικαστηρίων κατ' εφαρμογή του νέου νόμου περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων.
- (18) Στις 15 Σεπτεμβρίου και τις 18 Οκτωβρίου 2017 το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο επέκρινε τις αποφάσεις του υπουργού Δικαιοσύνης για παύση προέδρων δικαστηρίων. Το συμβούλιο επισήμανε ότι η εν λόγω αυθαίρετη εξουσία του υπουργού Δικαιοσύνης παραβιάζει τη συνταγματική αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και ενδέχεται να επηρεάσει δυσμενώς την αμεροληψία των δικαστών.
- (19) Στις 15 Σεπτεμβρίου 2017 η Κάτω Βουλή διόρισε άτομο σε ήδη κατειλημμένη θέση του Συνταγματικού Δικαστηρίου και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έκανε δεκτή την ορκωμοσία στις 18 Σεπτεμβρίου 2017.
- (20) Στις 15 Σεπτεμβρίου 2017 η Κάτω Βουλή ψήφισε τον νόμο για το Εθνικό Ινστιτούτο Ελευθερίας – Κέντρο για την Ανάπτυξη της Κοινωνίας Πολιτών, ο οποίος προβλέπει την κεντρική κατανομή της χρηματοδότησης, μεταξύ άλλων και για οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.
- (21) Στις 22 Σεπτεμβρίου 2017 το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών εξέτασε τις εκθέσεις για την Πολωνία που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της τρίτης περιοδικής επανεξέτασης, οι οποίες περιέχουν συστάσεις σχετικά με την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας και το κράτος δικαίου.
- (22) Στις 25 Σεπτεμβρίου 2017 η Επιτροπή ενημέρωσε το Συμβούλιο σχετικά με την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Πολωνία. Υπήρξε ευρεία συμφωνία ως προς το ότι το κράτος δικαίου αποτελεί κοινό συμφέρον και κοινή ευθύνη, και ως προς την ανάγκη να υπάρξει διάλογος μεταξύ της Πολωνίας και της Επιτροπής για την εξεύρεση λύσης.
- (23) Στις 26 Σεπτεμβρίου 2017 ο πρόεδρος της Δημοκρατίας διαβίβασε στην Κάτω Βουλή δύο νέα σχέδια νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου.
- (24) Στις 3 Οκτωβρίου 2017 η Κάτω Βουλή διαβίβασε τα δυο προεδρικά σχέδια Νόμου στο Ανώτατο Δικαστήριο και στο Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο προς διαβούλευση με σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων του Διαμεσο-λαβητή, του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου.
- (25) Στις 6 και τις 25 Οκτωβρίου 2017 το Ανώτατο Δικαστήριο δημοσίευσε τις γνωμοδοτήσεις του επί των δύο νέων σχεδίων νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου. Στις γνωμοδοτήσεις αναφέρεται ότι το σχέδιο νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου περιορίζει σημαντικά την ανεξαρτησία του και ότι το σχέδιο νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου δεν είναι συμβατό με την έννοια του δημοκρατικού κράτους που διέπεται από το κράτος δικαίου.
- (26) Στις 11 Οκτωβρίου 2017 η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης εξέδωσε ψήφισμα σχετικά με τις νέες απειλές κατά του κράτους δικαίου στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπου εκφράζονται ανησυχίες και για τις εξελίξεις στην Πολωνία, οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο τον σεβασμό του κράτους δικαίου, και ιδίως την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας και την αρχή της διάκρισης των εξουσιών ⁽²⁾.
- (27) Στις 13 Οκτωβρίου 2017 το Ευρωπαϊκό δίκτυο δικαστικών συμβουλίων (ENCJ) εξέδωσε γνωμοδότηση ⁽³⁾ σχετικά με το νέο σχέδιο νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, στην οποία υπογραμμίζεται η ασυμβατότητά του με τα ευρωπαϊκά πρότυπα για τα δικαστικά συμβούλια.
- (28) Στις 23 Οκτωβρίου 2017, μετά τον τρίτο κύκλο της καθολικής περιοδικής εξέτασης της Πολωνίας, ο Υπάτος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα κάλεσε τις πολωνικές αρχές να αποδεχθούν τις συστάσεις των Ηνωμένων Εθνών για σεβασμό της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας.

⁽¹⁾ Κ 10/17.

⁽²⁾ PACE, 11 Οκτωβρίου 2017, ψήφισμα 2188 (2017), «Νέες απειλές κατά του κράτους δικαίου στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης: επιλεγμένα παραδείγματα».

⁽³⁾ ENCJ, 13 Οκτωβρίου 2017, Opinion of the ENCJ Executive Board on the request of the Krajowa Rada Sądownictwa (National Council for the Judiciary) of Poland [Γνωμοδότηση του Εκτελεστικού Συμβουλίου του Ευρωπαϊκού δικτύου δικαστικών συμβουλίων κατόπιν αιτήματος του Krajowa Rada Sądownictwa (Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο) της Πολωνίας].

- (29) Στις 24 Οκτωβρίου 2017 τμήμα του Συνταγματικού Δικαστηρίου που περιλάμβανε στη σύνθεσή του δύο δικαστές που διορίστηκαν κατά παράβαση του νόμου έκρινε αντισυνταγματικές διατάξεις του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, βάσει του οποίου, μεταξύ άλλων, είχε εκλεγεί ο εν ενεργεία Πρώτος πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου.
- (30) Στις 24 Οκτωβρίου 2017 τμήμα του Συνταγματικού Δικαστηρίου που περιλάμβανε στη σύνθεσή του δύο δικαστές που διορίστηκαν κατά παράβαση του νόμου έκρινε αντισυνταγματικές διατάξεις των τριών νόμων περί του Συνταγματικού Δικαστηρίου του Δεκεμβρίου του 2016, μεταξύ των οποίων οι διατάξεις βάσει των οποίων είχε επιτραπεί στους δύο δικαστές που διορίστηκαν κατά παράβαση του νόμου και μετείχαν στην εκδίκαση της υπόθεσης να μετέχουν στη σύνθεση του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Το αίτημα του Πολωνού Διαμεσολαβητή να εξαιρεθούν από την υπόθεση οι δύο δικαστές που διορίστηκαν κατά παράβαση του νόμου απορρίφθηκε από το Συνταγματικό Δικαστήριο.
- (31) Στις 27 Οκτωβρίου 2017 ο Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την ανεξαρτησία των δικαστών και των δικηγόρων κ. Diego García-Sayán υπέβαλε τις προκαταρκτικές παρατηρήσεις του ⁽¹⁾, σύμφωνα με τις οποίες τα δύο σχέδια νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου εγείρουν αρκετές ανησυχίες σχετικά με την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας.
- (32) Στις 31 Οκτωβρίου 2017 το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο εξέδωσε γνωμοδότηση σχετικά με το νέο σχέδιο νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου που κατέθεσε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. Το συμβούλιο παρατηρεί ότι το σχέδιο νόμου αντιβαίνει ουσιαστικά στο πολωνικό Σύνταγμα στον βαθμό που παρέχει στην Κάτω Βουλή την εξουσία να διορίζει δικαστές-μέλη του συμβουλίου και παύει πρόωρα τους εν ενεργεία δικαστές-μέλη του συμβουλίου η θητεία των οποίων είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη.
- (33) Στις 10 Νοεμβρίου 2017 το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο των Ευρωπαίων Δικαστών του Συμβουλίου της Ευρώπης (CCJE) εξέδωσε δήλωση με την οποία εκφράζει ανησυχίες για την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας στην Πολωνία ⁽²⁾.
- (34) Στις 11 Νοεμβρίου 2017 ο Διαμεσολαβητής απηύθυνε επιστολή στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στην οποία περιλαμβάνονταν εκτίμηση των δύο νέων σχεδίων νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και διατυπωνόταν η εισήγηση να μην θεσπιστούν διότι δεν παρέχουν τα εχέγγυα ότι η δικαστική εξουσία θα παραμείνει ανεξάρτητη από την εκτελεστική εξουσία και ότι οι πολίτες θα είναι σε θέση να ασκούν το συνταγματικό τους δικαίωμα για πρόσβαση σε ανεξάρτητο δικαστήριο.
- (35) Στις 13 Νοεμβρίου 2017 το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ/ODIHR) εξέδωσε γνωμοδότηση σχετικά με το νέο σχέδιο νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, όπου διατυπώνει την άποψη ότι οι αναθεωρημένες διατάξεις δεν είναι συμβατές με τα διεθνή πρότυπα για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης ⁽³⁾.
- (36) Στις 15 Νοεμβρίου 2017 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα σχετικά με την κατάσταση του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας στην Πολωνία, όπου εκφράζει τη στήριξή του στις συστάσεις για το κράτος δικαίου, καθώς και στις διαδικασίες επί παραβάσει, και κρίνει ότι η τρέχουσα κατάσταση στην Πολωνία συνιστά σαφή κίνδυνο σοβαρής παραβίασης των αξιών που ορίζονται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ ⁽⁴⁾.
- (37) Στις 24 Νοεμβρίου 2017 το Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE) κάλεσε τις πολωνικές αρχές να μην προβούν στη θέσπιση των δύο σχεδίων νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου διότι θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τη διάκριση των εξουσιών που κατοχυρώνεται από το πολωνικό σύνταγμα ⁽⁵⁾. Στις 29 Νοεμβρίου 2017 η ένωση δικαστών «Iustitia», το Ίδρυμα Ελσίνκι για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (HFHR) και η Διεθνής Αμνηστία εξέδωσαν κοινή δήλωση στην οποία επέκριναν τη διαδικασία νομοθέτησης των δύο προεδρικών σχεδίων νόμου.
- (38) Στις 5 Δεκεμβρίου 2017 το Ευρωπαϊκό δίκτυο δικαστικών συμβουλίων (ENCJ) εξέδωσε γνωμοδότηση στην οποία επέκρινε το σχέδιο νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου για μη τήρηση των προτύπων του ENCJ ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την ανεξαρτησία των δικαστών και των δικηγόρων, 27 Οκτωβρίου 2017, Preliminary observations on the official visit to Poland (23-27 October 2017) [(Προκαταρκτικές παρατηρήσεις σχετικά με την επίσημη επίσκεψη στην Πολωνία) (23-27 Οκτωβρίου 2017)].

⁽²⁾ CCJE(2017)9, 10 Νοεμβρίου 2017, Statement as regards the Situation on the Independence of the Judiciary in Poland (Δήλωση σχετικά με την κατάσταση όσον αφορά την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας στην Πολωνία).

⁽³⁾ ΟΑΣΕ/ODIHR, 13 Νοεμβρίου 2017, Opinion on Certain Provisions of the Draft Act on the Supreme Court of Poland (as of 26 September 2017) [(Γνωμοδότηση σχετικά με ορισμένες διατάξεις του νομοσχεδίου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Πολωνίας (στις 26 Σεπτεμβρίου 2017)].

⁽⁴⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Νοεμβρίου 2017 σχετικά με την κατάσταση του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας στην Πολωνία [2017/2931 (RSP)].

⁽⁵⁾ CCBE, 24 Νοεμβρίου 2017, Resolution of the Plenary Session of the Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) [Ψήφισμα της ολομέλειας του Συμβουλίου των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE)].

⁽⁶⁾ ENCJ, 5 Δεκεμβρίου 2017, Opinion of the ENCJ Executive Board on the adoption of the amendments to the law on the National Council for the Judiciary (Γνωμοδότηση του Εκτελεστικού Συμβουλίου του Ευρωπαϊκού δικτύου δικαστικών συμβουλίων σχετικά με τη θέσπιση των τροποποιήσεων του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου).

- (39) Στις 8 Δεκεμβρίου 2017 η Επιτροπή της Βενετίας, κατόπιν αιτήματος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, εξέδωσε γνωμοδότηση σχετικά με το σχέδιο νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, το σχέδιο νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και τον νόμο περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων, καθώς και γνωμοδότηση σχετικά με τον νόμο περί Εισαγγελίας ⁽¹⁾. Η Επιτροπή της Βενετίας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο νόμος και τα σχέδια νόμου, ιδίως εάν ιδωθούν συνολικά και δη σε συνάρτηση με τον νόμο του 2016 περί Εισαγγελίας, επιτρέπουν τη δριμεία και ευρεία παρέμβαση της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας στην απονομή της δικαιοσύνης και, ως εκ τούτου, συνιστούν σοβαρή απειλή για την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας ως βασικού στοιχείου του κράτους δικαίου. Καλεί τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να αποσύρει τις προτάσεις του και να ξεκινήσει διάλογο προτού συνεχιστεί η διαδικασία της νομοθέτησης. Καλεί επίσης το πολωνικό κοινοβούλιο να επανεξετάσει τις πρόσφατες τροποποιήσεις στον νόμο περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων.
- (40) Στις 8 Δεκεμβρίου 2017 ο Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης εξέδωσε δήλωση στην οποία εξέφραζε την αποδοκιμασία του για την ψήφιση από την Κάτω Βουλή των νόμων περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, οι οποίοι θα υπονόμευαν περαιτέρω την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας.
- (41) Στις 8 Δεκεμβρίου 2017 τα δύο σχέδια νόμου ψηφίστηκαν από την Κάτω Βουλή. Στις 15 Δεκεμβρίου 2017 οι δύο νόμοι εγκρίθηκαν από τη Γερουσία.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΣΥΣΤΑΣΗ:

1. Η Δημοκρατία της Πολωνίας θα πρέπει να λάβει δεόντως υπόψη την ανάλυση της Επιτροπής που παρατίθεται ακολούθως και να λάβει τα μέτρα που ορίζονται στην ενότητα 4 της παρούσας σύστασης, έτσι ώστε η αντιμετώπιση των ανησυχιών που έχουν εντοπιστεί να επιτευχθεί εντός της προκαθορισμένης προθεσμίας.

1. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΗΣ

2. Η παρούσα σύσταση είναι συμπληρωματική των συστάσεων της 27ης Ιουλίου 2016, της 21ης Δεκεμβρίου 2016 και της 26ης Ιουλίου 2017. Πέραν των ανησυχιών που εγείρονται στις εν λόγω συστάσεις, στην παρούσα σύσταση εγείρονται νέες ανησυχίες της Επιτροπής σχετικά με το κράτος δικαίου στην Πολωνία οι οποίες έχουν προκύψει έκτοτε. Οι ανησυχίες της Επιτροπής αφορούν τα ακόλουθα ζητήματα:
 - α) τον νόμο περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο οποίος ψηφίστηκε από την Κάτω Βουλή στις 8 Δεκεμβρίου 2017·
 - β) τον νόμο για την τροποποίηση του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και ορισμένων άλλων νόμων («νόμος περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου»), ο οποίος ψηφίστηκε από την Κάτω Βουλή στις 8 Δεκεμβρίου 2017.
3. Οι ανησυχίες και οι συνιστώμενες ενέργειες που παρατίθενται στη σύσταση της 26ης Ιουλίου 2017 σχετικά με το Συνταγματικό Δικαστήριο, τον νόμο περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων και τον νόμο για την Εθνική Σχολή Δικαστών ⁽²⁾ εξακολουθούν να ισχύουν.

2. ΟΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

4. Ο νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και ο νόμος περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου περιλαμβάνουν σειρά διατάξεων που εγείρουν σοβαρές ανησυχίες σχετικά με τις αρχές της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας και της διάκρισης των εξουσιών.

2.1. Ανώτατο Δικαστήριο

2.1.1. Παύση και υποχρεωτική συνταξιοδότηση εν ενεργεία δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου

5. Ο νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου μειώνει το γενικό όριο ηλικίας συνταξιοδότησης των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου από τα 70 στα 65 έτη ⁽³⁾. Το μέτρο αυτό εφαρμόζεται σε όλους τους εν ενεργεία δικαστές. Οι δικαστές που έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους ή πρόκειται να το συμπληρώσουν εντός 3 μηνών από τη έναρξη ισχύος του νόμου θα συνταξιοδοτηθούν ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση 904/2017 CDL(2017)035 της Επιτροπής της Βενετίας σχετικά με το σχέδιο νόμου για την τροποποίηση του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, το σχέδιο νόμου για την τροποποίηση του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου που πρότεινε ο πρόεδρος της Πολωνίας και τον νόμο περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων («CDL(2017)035»), και γνωμοδότηση 892/2017 CDL(2017)037 της Επιτροπής της Βενετίας σχετικά με τον νόμο περί Εισαγγελίας όπως τροποποιήθηκε («CDL(2017)037»).

⁽²⁾ Νόμος για την τροποποίηση του νόμου για την Εθνική Σχολή Δικαστών και Εισαγγελέων, του νόμου περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων και ορισμένων άλλων νόμων («νόμος για την Εθνική Σχολή Δικαστών»).

⁽³⁾ Άρθρο 37 παράγραφος 1 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται επίσης και στους δικαστές του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου καθώς το άρθρο 49 του νόμου της 25ης Ιουλίου 2002 περί της οργάνωσης των διοικητικών δικαστηρίων ορίζει ότι τα σχετικά με το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο θέματα που δεν διέπονται από τον εν λόγω νόμο (όπως το συνταξιοδοτικό καθεστώς), διέπονται κατ' αναλογία από τον νόμο περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽⁴⁾ Άρθρο 111 παράγραφος 1 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 111 παράγραφος 3 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, όλοι οι δικαστές του στρατιωτικού τμήματος (ανεξαρτήτως της ηλικίας τους) παύονται και συνταξιοδοτούνται χωρίς να προβλέπεται η δυνατότητα να ζητήσουν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας την παράταση της θητείας τους.

6. Με τη μείωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης και την εφαρμογή του στους εν ενεργεία δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο νόμος παύει τη θητεία και δυνητικά οδηγεί στη συνταξιοδότηση σημαντικού αριθμού των εν ενεργεία δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου: 31 εκ των 83 (37 %) σύμφωνα με το Ανώτατο Δικαστήριο. Η εφαρμογή αυτού του μειωμένου ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης στους εν ενεργεία δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου έχει ιδιαίτερα έντονο αρνητικό αντίκτυπο στο συγκεκριμένο δικαστήριο, το οποίο απαρτίζεται εκ φύσεως από δικαστές που πλησιάζουν στο τέλος της σταδιοδρομίας τους. Η υποχρεωτική συνταξιοδότηση σημαντικού αριθμού των εν ενεργεία δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου ανοίγει τον δρόμο για μια ευρύτατη και άμεση ανασύνθεση του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η δυνατότητα αυτή εγείρει ιδιαίτερες ανησυχίες όσον αφορά τη διάκριση των εξουσιών, ιδίως συνεκτιμώμενη με τις ταυτόχρονες μεταρρυθμίσεις του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου. Συγκεκριμένα: λόγω της μείωσης του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, όλοι οι νέοι δικαστές θα διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατόπιν εισήγησης του νεοσυσταθέντος Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, στο οποίο θα διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο τα πολιτικά διορισμένα πρόσωπα. Η υποχρεωτική συνταξιοδότηση εν ενεργεία δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου εγείρει επίσης ανησυχίες σχετικά με την αρχή της μονιμότητας των δικαστών, η οποία αποτελεί βασικό στοιχείο της ανεξαρτησίας των δικαστών που κατοχυρώνεται στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ⁽¹⁾, αλλά και στα ευρωπαϊκά πρότυπα ⁽²⁾. Η Επιτροπή της Βενετίας, στη γνωμοδότησή της σχετικά με το σχέδιο νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, υπογραμμίζει ότι η πρόωρη συνταξιοδότηση των εν ενεργεία δικαστών υπονομεύει τόσο την ισοβιότητά τους όσο και την ανεξαρτησία του Ανωτάτου Δικαστηρίου εν γένει ⁽³⁾.
7. Οι δικαστές θα πρέπει να προστατεύονται από την παύση μέσω της ύπαρξης ικανών εγγυήσεων κατά των μη προσηκουσών επεμβάσεων ή πιέσεων από τις άλλες εξουσίες του κράτους ⁽⁴⁾. Προϋπόθεση για την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας είναι να παρέχονται εγγυήσεις για την προστασία των προσώπων στα οποία έχει ανατεθεί το δικαιοδοτικό έργο ⁽⁵⁾. Η μη δυνατότητα παύσης των δικαστών κατά τη διάρκεια της θητείας τους είναι απόρροια της ανεξαρτησίας τους και, συναφώς, περιλαμβάνεται στις εγγυήσεις του άρθρου 6 παράγραφος 1 της ΕΣΔΑ ⁽⁶⁾. Κατά συνέπεια, οι δικαστές πρέπει να παύονται μόνο μεμονωμένα, εφόσον αυτό δικαιολογείται βάσει πειθαρχικής διαδικασίας αναφορικά με την ατομική δραστηριότητά τους, η οποία διασφαλίζει όλες τις εγγυήσεις υπεράσπισης στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Οι δικαστές δεν δύναται να παύονται συλλογικά ούτε για γενικούς λόγους που δεν σχετίζονται με την ατομική συμπεριφορά τους. Οι ως άνω εγγυήσεις και διασφαλίσεις δεν υφίστανται εν προκειμένω και οι σχετικές διατάξεις συνιστούν κατάφωρη παραβίαση της ανεξαρτησίας των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου και της διάκρισης των εξουσιών ⁽⁷⁾ και, συνεπώς, του κράτους δικαίου.
8. Επιπλέον, η εξαετής θητεία του εν ενεργεία Πρώτου Προέδρου, η οποία προβλέπεται στο σύνταγμα, θα τερματιστεί πρόωρα (συνταγματικά θα έληγε το 2020). Εάν η θητεία του Πρώτου Προέδρου τερματιστεί, ο διορισμός «προσωρινού Πρώτου Προέδρου» από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας θα γίνει πέραν της συνήθους διαδικασίας ⁽⁸⁾: σύμφωνα με το σύνταγμα ο Πρώτος πρόεδρος διορίζεται από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας εκ των υποψηφίων που προτείνει η Γενική Συνέλευση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ⁽⁹⁾. Ο πρόωρος τερματισμός μιας συνταγματικά κατοχυρωμένης θητείας συνιστά

⁽¹⁾ ΕΔΔΑ, απόφαση Campbell και Fell κατά Ηνωμένου Βασιλείου της 28ης Ιουνίου 1984, σκέψη 80· απόφαση Henryk Urban και Ryszard Urban κατά Πολωνίας της 30ής Νοεμβρίου 2011 (τελική), σκέψη 45· απόφαση Fruni κατά Σλοβακίας της 21ης Ιουνίου 2011 (τελική), σκέψη 145· και απόφαση Brudnicka και λοιποί κατά Πολωνίας της 3ης Μαρτίου 2005 (τελική), σκέψη 41.

⁽²⁾ Παράγραφοι 49 και 50 της σύστασης CM/Rec(2010)12 της Επιτροπής υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τους δικαστές: ανεξαρτησία, αποτελεσματικότητα και αρμοδιότητες («σύσταση του συμβουλίου της Ευρώπης του 2010»).

⁽³⁾ Γνωμοδότηση CDL(2017)035, σημείο 48.

⁽⁴⁾ Απόφαση της 31ης Μαΐου 2005, C-53/03, Syfait κ.λπ., ECLI:EU:C:2005:333, σκέψη 31· απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 1999, C-103/97, Köllensperger και Atzwanger, ECLI:EU:C:1999:52, σκέψη 20.

⁽⁵⁾ Απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2014, C-222/13, TDC, ECLI:EU:C:2014:2265, σκέψεις 29-32· απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2006, C-506/04, Wilson, ECLI:EU:C:2006:587, σκέψη 53· απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 1999, C-103/97, Köllensperger και Atzwanger, ECLI:EU:C:1999:52, σκέψεις 20-23· απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 1997, C-54/96, Dorsch Consult, ECLI:EU:C:1997:413, σκέψη 36· απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2001, C-17/00, De Coster, ECLI:EU:C:2001:651, σκέψεις 18-21· απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2017, C-403/16, Hassani, ECLI:EU:C:2017:960, σκέψη 40· ΕΔΔΑ, απόφαση Baka κατά Ουγγαρίας της 23ης Ιουνίου 2016, αριθ. 20261/12, σκέψη 121.

⁽⁶⁾ ΕΔΔΑ, απόφαση Campbell και Fell κατά Ηνωμένου Βασιλείου της 28ης Ιουνίου 1984, σειρά Α αριθ. 80 (1984), σκέψη 80.

⁽⁷⁾ Οι νέοι κανόνες αντιβαίνουν στην αρχή της μονιμότητας των δικαστών ως βασικού στοιχείου της ανεξαρτησίας των δικαστών, που κατοχυρώνεται στη σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1998 (παράγραφος 49). Συνεπώς, οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου θα πρέπει να απολαύουν ισοβιότητας, η δε θητεία τους δεν θα πρέπει να τερματίζεται πρόωρα. Επιπλέον, οι αποφάσεις που αφορούν την επιλογή και τη σταδιοδρομία των δικαστών θα πρέπει να βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια τα οποία καθορίζονται εκ των προτέρων από τον νόμο ή τις αρμόδιες αρχές και, όταν η κυβέρνηση ή η νομοθετική εξουσία αποφασίζουν σχετικά με την επιλογή και τη σταδιοδρομία των δικαστών, μια ανεξάρτητη και αρμόδια αρχή, η οποία απαρτίζεται σε σημαντικό βαθμό από δικαστικούς, θα πρέπει να δικαιούται να διατυπώνει συστάσεις ή γνώμες, τις οποίες εφαρμόζει στην πράξη η οικεία αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (παράγραφοι 44-48).

⁽⁸⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 111 παράγραφος 4 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας αναθέτει την ηγεσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου που επιλέγει ο ίδιος. Ο «προσωρινός Πρώτος πρόεδρος» που διορίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο ασκεί τα καθήκοντά του έως ότου η Γενική Συνέλευση των δικαστών προτείνει 5 υποψηφίους για τη θέση του Πρώτου Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου (άρθρο 12). Για να είναι σε θέση η Γενική Συνέλευση των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου να προτείνει τους εν λόγω υποψηφίους θα πρέπει να έχουν διοριστεί τουλάχιστον 110 δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽⁹⁾ Το άρθρο 183 παράγραφος 3 του Συντάγματος της Πολωνίας ορίζει ότι ο Πρώτος πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για εξαετή θητεία εκ των υποψηφίων που προτείνει η Γενική Συνέλευση των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

σοβαρή παραβίαση της αρχής της μονιμότητας και ισοβιότητας. Ο διορισμός προσωρινού Πρώτου Προέδρου σύμφωνα με μια *ad hoc* διαδικασία χωρίς συμμετοχή της δικαστικής εξουσίας εγείρει σοβαρές ανησυχίες σχετικά με την αρχή της διάκρισης των εξουσιών.

9. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου, η ανασύνθεση του Ανωτάτου Δικαστηρίου είναι επιβεβλημένη εξαιτίας του τρόπου με τον οποίο το Ανώτατο Δικαστήριο χειρίστηκε μετά το 1989 τις υποθέσεις «αποκομμουνιστικοποίησης» και επειδή υπήρχαν ακόμη στη σύνθεσή του δικαστές που είτε εργάζονταν για το προηγούμενο καθεστώς είτε εκδίκαν υποθέσεις υπό το εν λόγω καθεστώς⁽¹⁾. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει υπογραμμίσει με σαφήνεια ότι η διαδικασία κάθαρσης πρέπει να είναι εξατομικευμένη (π.χ. πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ διαφόρων βαθμών συνεργασίας με το προηγούμενο καθεστώς) και θεωρεί ότι η λήψη μέτρων ελέγχου του πολιτικού παρελθόντος σε πολύ μεταγενέστερο χρόνο από την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος δεν είναι εξίσου δικαιολογημένη δεδομένου ότι έχουν ελαχιστοποιηθεί οι κίνδυνοι που ενέχονται για τις νεοσύστατες δημοκρατίες⁽²⁾. Το κράτος μπορεί να λάβει άλλα, αναλογικά μέτρα στις περιπτώσεις δικαστών με κομμουνιστικό παρελθόν (όπως διαφανείς διαδικασίες που εφαρμόζονται κατά περίπτωση ενώπιον αμερόληπτων οργάνων που ενεργούν στη βάση κριτηρίων τα οποία καθορίζονται εκ των προτέρων από τον νόμο)⁽³⁾.
10. Η Επιτροπή της Βενετίας, στη γνωμοδότησή της σχετικά με το σχέδιο νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, θεωρεί ότι είναι άξιον απορίας πώς κάποιος που επί σειρά ετών θεωρείτο κατάλληλος για την άσκηση επίσημων καθηκόντων αίφνης θεωρείται ακατάλληλος. Η αιτιολογική έκθεση του νόμου μπορεί να θεωρηθεί ότι προδικάζει ότι, ως αποτέλεσμα της μεταρρύθμισης, οι περισσότεροι αρχαιότεροι δικαστές, πολλοί από τους οποίους θήτευσαν υπό το προηγούμενο καθεστώς, θα συνταξιοδοτηθούν. Εάν ισχύει αυτή η ερμηνεία, πρόκειται για απαράδεκτη προσέγγιση: εάν οι αρχές αμφισβητούν την αφοσίωση κάποιων μεμονωμένων δικαστών, οφείλουν να εφαρμόσουν τις υπάρχουσες διαδικασίες πειθαρχικού ελέγχου ή κάθαρσης, και όχι να αλλάξουν το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης.
11. Η Επιτροπή της Βενετίας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η πρόωγη απομάκρυνση μεγάλου αριθμού δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου (συμπεριλαμβανομένου του Πρώτου Προέδρου) διά της εφαρμογής σε αυτούς, με άμεση δε ισχύ, χαμηλότερου ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, παραβιάζει τα ατομικά τους δικαιώματα και θέτει σε κίνδυνο την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας συνολικότερα. Στους εν λόγω δικαστές θα πρέπει να επιτραπεί να συνεχίσουν να ασκούν τα καθήκοντά τους μέχρι να φτάσουν στην ηλικία συνταξιοδότησης που ισχύει σήμερα⁽⁴⁾. Η Επιτροπή της Βενετίας υπογραμμίζει ιδίως ότι η πρόωγη συνταξιοδότηση των εν ενεργεία δικαστών υπονομεύει τόσο την ισοβιότητά τους όσο και την ανεξαρτησία του Ανωτάτου Δικαστηρίου εν γένει⁽⁵⁾.
12. Τέλος, οι διατάξεις αυτές εγείρουν ανησυχίες όσον αφορά τη συνταγματικότητά τους. Όπως επισημαίνεται από το Ανώτατο Δικαστήριο και τον Διαμεσολαβητή, η παύση και υποχρεωτική συνταξιοδότηση εν ενεργεία δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου παραβιάζει την αρχή της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας και θίγει άμεσα το δικαίωμα πρόσδεσης σε ανεξάρτητο δικαστήριο. Ο Διαμεσολαβητής επισημαίνει ότι η θεσμοθέτηση προσωρινού Πρώτου Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου συνιστά παραβίαση του κράτους δικαίου καθώς παραβιάζει την αρχή της μη ανάληψης αρμοδιοτήτων από εξουσίες του κράτους, την αρχή της διάκρισης και της ισορροπίας των εξουσιών και την αρχή της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας.

2.1.2. Η εξουσία παράτασης της θητείας των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου

13. Σύμφωνα με τον νόμο, οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου που επηρεάζονται από τη μείωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης και επιθυμούν να παρατείνουν τη θητεία τους μπορούν να υποβάλουν αίτημα στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας⁽⁶⁾.
14. Όσον αφορά την εξουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας να αποφασίζει την παράταση της θητείας των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο νόμος δεν προβλέπει κριτήρια ή χρονικό πλαίσιο για τη λήψη απόφασης, ούτε δικαστικό έλεγχο. Οι δικαστές που αιτούνται παράταση βρίσκονται «στο έλεος» της απόφασης του Προέδρου της Δημοκρατίας. Επιπλέον, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει δικαίωμα να αποφανθεί δύο φορές για τη χορήγηση παράτασης (κάθε φορά για 3 έτη). Με τις παραπάνω προβλέψεις θίγεται η ισοβιότητα και δίνεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας η δυνατότητα να ασκεί επιρροή σε εν ενεργεία δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Το καθεστώς αντιβαίνει στη σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2010 η οποία προβλέπει ότι οι αποφάσεις που αφορούν την επιλογή και τη

⁽¹⁾ Σελίδα 2 της αιτιολογικής έκθεσης.

⁽²⁾ ΕΔΔΑ, απόφαση Söro κατά Εσθονίας της 3ης Σεπτεμβρίου 2015, σκέψεις 60-62.

⁽³⁾ Παράγραφοι 44-47 και 50 της σύστασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2010.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση CDL(2017)035, σημείο 130.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση CDL(2017)035, σημείο 48.

⁽⁶⁾ Το αίτημα πρέπει να υποβάλλεται μέσω του Πρώτου Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου ο οποίος γνωμοδοτεί επί του αιτήματος του δικαστή. Για την παράταση της θητείας του Πρώτου Προέδρου, ο Πρώτος πρόεδρος οφείλει να υποβάλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τη γνωμοδότηση του σώματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Στο πλαίσιο της αποφασιστικής διαδικασίας, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να ζητήσει μη δεσμευτική γνωμοδότηση από το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο (πρβλ. άρθρο 37 παράγραφος 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 111 παράγραφος 1 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου). Επισημαίνεται ότι κατά την άποψη του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το σύνταγμα προβλέπει ότι η εν λόγω απόφαση του Προέδρου της Δημοκρατίας πρέπει να προσυπογράφεται από τον πρωθυπουργό, σύμφωνα με το άρθρο 144 παράγραφοι 1 και 2 του πολωνικού συντάγματος.

σταδιοδρομία των δικαστών θα πρέπει να βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια τα οποία καθορίζονται εκ των προτέρων από τον νόμο, και ότι θα πρέπει να υφίσταται ανεξάρτητη και αρμόδια αρχή, η οποία θα απαρτίζεται σε σημαντικό βαθμό από δικαστικούς και θα δικαιούται να διατυπώνει συστάσεις ή γνώμες, τις οποίες θα εφαρμόζει στην πράξη η οικεία αρμόδια για τους διορισμούς αρχή ⁽¹⁾. Προβλέπει επίσης ότι οι ενδιαφερόμενοι δικαστές θα πρέπει να έχουν δικαίωμα να προσφεύγουν κατά απόφασης που αφορά τη σταδιοδρομία τους ⁽²⁾.

15. Το νέο καθεστώς συνταξιοδότησης έχει δυσμενή αντίκτυπο στην ανεξαρτησία των δικαστών ⁽³⁾. Οι νέοι κανόνες παρέχουν ένα πρόσθετο μέσο με το οποίο ο πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να ασκεί επιρροή σε μεμονωμένους δικαστές. Ειδικότερα, η απουσία κριτηρίων για την παράταση της θητείας των δικαστών αφήνει υπερβολικά περιθώρια διακριτικής ευχέρειας, υποσκάπτοντας έτσι την αρχή της μονιμότητας των δικαστών. Παράλληλα με τη μείωση της ηλικίας συνταξιοδότησης, ο νόμος επιτρέπει την παράταση της θητείας των δικαστών από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατά έως έξι έτη. Επίσης, δεν υπάρχει χρονικό πλαίσιο για να λάβει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας την απόφαση παράτασης της θητείας, γεγονός που του επιτρέπει να διατηρεί την επιρροή του επί των δικαστών για το υπόλοιπο της δικαστικής τους θητείας. Ακόμα και πριν από τη συμπλήρωση της ηλικίας συνταξιοδότησης, απλώς και μόνον η προοπτική του να είναι αναγκασμένοι να ζητήσουν την εν λόγω παράταση από τον Πρόεδρο θα μπορούσε να ασκήσει πίεση στους δικαστές.
16. Η Επιτροπή της Βενετίας, στη γνωμοδότησή της σχετικά με το σχέδιο νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, υπογραμμίζει ότι με τη συγκεκριμένη εξουσία ο πρόεδρος της Δημοκρατίας αποκτά υπερβολική επιρροή επί δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου που πλησιάζουν την ηλικία συνταξιοδότησης. Για αυτό τον λόγο, η Επιτροπή της Βενετίας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας ως αιρετό πολιτικό πρόσωπο δεν θα πρέπει να έχει τη διακριτική ευχέρεια να παρατείνει τη θητεία των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου πέρα από το όριο της ηλικίας συνταξιοδότησης ⁽⁴⁾.
17. Οι νέοι κανόνες εγείρουν επίσης ανησυχίες όσον αφορά τη συνταγματικότητα τους. Σύμφωνα με τις γνωμοδοτήσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Διαμεσολαβητή, ο νέος μηχανισμός για την παράταση της θητείας των δικαστών δεν εσβέται την αρχή της νομιμότητας και της διάκρισης των εξουσιών.

2.1.3. Η έκτακτη προσφυγή

18. Ο νόμος εισάγει μια νέα μορφή δικαστικού ελέγχου των τελεσίδικων και δεσμευτικών ετυμηγοριών και άλλων δικαστικών αποφάσεων, την έκτακτη προσφυγή ⁽⁵⁾. Εντός τριών ετών ⁽⁶⁾ από την έναρξη ισχύος του νόμου το Ανώτατο Δικαστήριο θα είναι σε θέση να προβαίνει σε μεταρρύθμιση ⁽⁷⁾, ολική ή μερική ⁽⁸⁾, κάθε τελεσίδικης απόφασης που έχει εκδοθεί από πολωνικό δικαστήριο σε βάθος εικοσαετίας, μεταξύ των οποίων και αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου, με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων ⁽⁹⁾. Η εξουσία άσκησης της έκτακτης προσφυγής ανήκει μεταξύ άλλων στον Γενικό Εισαγγελέα και τον Διαμεσολαβητή ⁽¹⁰⁾. Οι λόγοι έκτακτης προσφυγής είναι ευρείς: έκτακτη προσφυγή μπορεί να ασκηθεί εάν είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση του κράτους δικαίου και της κοινωνικής δικαιοσύνης και η απόφαση δεν μπορεί να ανακληθεί ή μεταρρυθμιστεί με άλλο έκτακτο ένδικο μέσο, και είτε 1) παραβιάζει τις αρχές ή τα δικαιώματα και τις ελευθερίες προσώπων και πολιτών που κατοχυρώνονται στο Σύνταγμα, ή 2) συνιστά κατάφωρη παραβίαση του νόμου λόγω πεπλανημένης και εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής, ή 3) η κρίση του δικαστηρίου έρχεται σε προφανή αντίφαση με τα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί ⁽¹¹⁾.

⁽¹⁾ Παράγραφοι 46 και 47. Το καθεστώς αυτό εγείρει επίσης ανησυχίες ως προς το σχέδιο δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας (Council of Europe Plan of Action on Strengthening Judicial Independence and Impartiality), CM(2016)36 final (στοιχείο C σημείο ii, «σχέδιο δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2016») και τα κριτήρια αναφοράς του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου των Ευρωπαίων Δικαστών του Συμβουλίου της Ευρώπης (CCJE) [Opinion no. 1 on Standards concerning the Independence of the Judiciary and the Irremovability of Judges (Γνωμοδότηση αριθ. 1 σχετικά με τα πρότυπα που αφορούν την ανεξαρτησία της εκτελεστικής εξουσίας και τη μονιμότητα των δικαστών) (σημείο 25)].

⁽²⁾ Παράγραφος 48 της σύστασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2010.

⁽³⁾ Παράγραφος 49 της σύστασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2010.

⁽⁴⁾ Πρβλ. γνωμοδότηση CDL(2017)035, σημεία 51 και 130.

⁽⁵⁾ Άρθρο 89 παράγραφος 1 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽⁶⁾ Άρθρο 115 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Μετά την παρέλευση της τριετούς περιόδου η προσφυγή θα πρέπει να ασκείται εντός πέντε ετών από τη στιγμή που η εκάστοτε απόφαση τελεσιδικεί και αρχίζει να παράγει έννομα αποτελέσματα, και εντός ενός έτους εάν έχει ασκηθεί αίτηση αναίρεσης, εκτός εάν η έκτακτη προσφυγή ασκείται εις βάρος του καθ' ου, οπότε η προσφυγή μπορεί να ασκείται το αργότερο εντός ενός έτους από τη στιγμή που η απόφαση τελεσιδικεί (ή, εάν έχει ασκηθεί η αναίρεση, το αργότερο εντός έξι μηνών από την εκδίκαση της αναίρεσης· πρβλ. άρθρο 89 παράγραφος 4 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου).

⁽⁷⁾ Σε περίπτωση παρέλευσης πενταετίας από τη στιγμή που η επίμαχη απόφαση τελεσιδικεί και η απόφαση αρχίζει να παράγει αμετάκλητα νομικά αποτελέσματα ή σε περίπτωση που το επιβάλλουν οι αρχές ή τα δικαιώματα και οι ελευθερίες προσώπων και πολιτών που κατοχυρώνονται στο Σύνταγμα, το Ανώτατο Δικαστήριο μπορεί απλώς να επιβεβαιώσει ότι η επίμαχη απόφαση παραβιάζει τον νόμο και να υποδείξει τις περιστάσεις που το οδήγησαν να εκδώσει την εν λόγω απόφαση (πρβλ. άρθρο 89 παράγραφος 4 και άρθρο 115 παράγραφος 2 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου).

⁽⁸⁾ Άρθρο 91 παράγραφος 1 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽⁹⁾ Σε ποινικές υποθέσεις δεν μπορεί να ασκείται έκτακτη προσφυγή εις βάρος του καθ' ου εφόσον παρέλθει ένα έτος από τη στιγμή που η απόφαση τελεσιδικεί (ή, εάν έχει ασκηθεί η αναίρεση, εφόσον παρέλθουν έξι μήνες από την εκδίκαση της αναίρεσης)· δεν προβλέπεται επίσης δυνατότητα άσκησης προσφυγής κατά αποφάσεων περί ακυρότητας γάμου ή περί διαζυγίου (μόνον στον βαθμό που ο ένας ή και οι δύο διάδικοι έχουν συνάψει νέο γάμο αφού η απόφαση τελεσιδικήσει) ή απόφασης περί υιοθεσίας. Η έκτακτη προσφυγή δεν μπορεί να αφορά πλημμελήματα ή ήσσονος βαρύτητας φορολογικά αδικήματα· πρβλ. άρθρο 89 παράγραφος 3 και άρθρο 90 παράγραφοι 3 και 4 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽¹⁰⁾ Άρθρο 89 παράγραφος 2 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽¹¹⁾ Άρθρο 89 παράγραφος 1 στοιχεία 1-3 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

19. Αυτή η νέα διαδικασία έκτακτης προσφυγής εγείρει ανησυχίες σχετικά με την αρχή της ασφάλειας δικαίου που αποτελεί βασική συνιστώσα του κράτους δικαίου ⁽¹⁾. Όπως επισημαίνει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπενθυμίζεται η σημασία της αρχής του ουσιαστικού δεδικασμένου τόσο στην κοινοτική έννομη τάξη όσο και στις εθνικές έννομες τάξεις: «Πράγματι, προς διασφάλιση τόσο της σταθερότητας του δικαίου και των εννόμων σχέσεων όσο και της χρηστής απονομής της δικαιοσύνης, επιβάλλεται δικαστικές αποφάσεις οι οποίες έχουν καταστεί αμετάκλητες, μετά την εξάντληση των προβλεπόμενων ενδίκων μέσων ή μετά την εκπνοή των προθεσμιών που έχουν ταχθεί για την άσκηση αυτών των ενδίκων μέσων, να μην μπορούν πλέον να αμφισβητηθούν» ⁽²⁾. Όπως επισημαίνει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ο έκτακτος έλεγχος δεν θα πρέπει να αποτελεί συγκαλυμμένο ένδικο μέσο, και απλώς και μόνο το ενδεχόμενο να υπάρχουν δύο απόψεις επί του θέματος δεν συνιστά λόγο επανεξέτασης ⁽³⁾.
20. Η Επιτροπή της Βενετίας, στη γνωμοδότησή της σχετικά με το σχέδιο νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, υπογράμμισε ότι η διαδικασία έκτακτης προσφυγής είναι επικίνδυνη για τη σταθερότητα της πολωνικής έννομης τάξης. Στη γνωμοδότηση επισημαίνεται ότι θα υπάρχει η δυνατότητα να ανοίξει εκ νέου κάθε υπόθεση που έχει εκδικαστεί στη χώρα σε βάθος εικοσαετίας και το συγκεκριμένο σύστημα θα μπορούσε να επιφέρει μια κατάσταση όπου καμία απόφαση δεν θα είναι πια τελεσίδικη ⁽⁴⁾.
21. Η νέα διαδικασία έκτακτης προσφυγής εγείρει επίσης ανησυχίες όσον αφορά τη συνταγματικότητα της. Σύμφωνα με το Ανώτατο Δικαστήριο και τον Διαμεσολαβητή, ο νόμος θίγει την αρχή της σταθερότητας της νομολογίας και του δεδικασμένου ⁽⁵⁾, την αρχή της προστασίας της εμπιστοσύνης του πολίτη στο κράτος και στον νόμο καθώς και το δικαίωμα στην εκδίκαση μιας υποθέσεως εντός ευλόγου προθεσμίας ⁽⁶⁾.

2.1.4. Λοιπές διατάξεις

22. Όπως υπογραμμίζεται στη γνωμοδότηση της Επιτροπής της Βενετίας και άλλων φορέων ⁽⁷⁾, σειρά άλλων διατάξεων του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου εγείρουν ανησυχίες σχετικά με τις αρχές της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας και της διάκρισης των εξουσιών.
23. Ο νέος νόμος θεσπίζει ένα νέο πειθαρχικό καθεστώς για τους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Προβλέπονται δύο νέες κατηγορίες υπευθύνων πειθαρχικών διαδικασιών: ο υπεύθυνος πειθαρχικών διαδικασιών του Ανωτάτου Δικαστηρίου τον οποίο διορίζει το Σώμα του Ανωτάτου Δικαστηρίου για τετραετή θητεία ⁽⁸⁾, και ο έκτακτος υπεύθυνος πειθαρχικών διαδικασιών τον οποίο διορίζει κατά περίπτωση ο πρόεδρος της Δημοκρατίας εκ των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, των τακτικών δικαστών, των στρατοδικών και των εισαγγελέων ⁽⁹⁾. Βάσει του πολωνικού δικαίου, μόνο οι υπεύθυνοι πειθαρχικών διαδικασιών μπορούν να αποφασίζουν την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας κατά δικαστών. Ο διορισμός έκτακτου υπευθύνου πειθαρχικών διαδικασιών από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας γίνεται χωρίς εμπλοκή του δικαστικού σώματος και ισοδυναμεί με παραγγελία προκαταρκτικής έρευνας. Ο διορισμός έκτακτου υπευθύνου πειθαρχικών διαδικασιών στο πλαίσιο εν εξελίξει πειθαρχικής διαδικασίας αποκλείει τον υπεύθυνο πειθαρχικών διαδικασιών του Ανωτάτου Δικαστηρίου από την εν λόγω διαδικασία ⁽¹⁰⁾. Το γεγονός ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας (και σε ορισμένες περιπτώσεις επίσης ο υπουργός Δικαιοσύνης ⁽¹¹⁾) έχει την εξουσία να ασκεί επιρροή σε πειθαρχικές διαδικασίες κατά δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου με τον διορισμό υπευθύνου πειθαρχικών διαδικασιών ο οποίος αναλαμβάνει τη διερεύνηση της υπόθεσης («υπεύθυνος πειθαρχικών διαδικασιών») αποκλείοντας τον υπεύθυνο

⁽¹⁾ ΕΔΔΑ, απόφαση Brumărescu κατά Ρουμανίας της 28ης Οκτωβρίου 1999, σκέψη 61· απόφαση Ryabukh κατά Ρωσίας της 3ης Μαρτίου 2003, σκέψεις 54 και 57· απόφαση Miragall Escolano κ.λπ. κατά Ισπανίας της 25ης Ιανουαρίου 2000, σκέψη 33· επίσης, απόφαση Φοινικαρίδου κατά Κύπρου της 20ής Δεκεμβρίου 2007, σκέψη 52.

⁽²⁾ Απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, C-224/01, Köbler, ECLI:EU:C:2003:513, σκέψη 38.

⁽³⁾ Απόφαση Moreira Ferreira κατά Πορτογαλίας (αριθ. 2) της 11ης Ιουλίου 2017 (τελική), σκέψη 62.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση CDL(2017)035, σημεία 58, 63 και 130.

⁽⁵⁾ Και οι δύο αρχές θεωρούνται από το Συνταγματικό Δικαστήριο ως στοιχεία του κράτους δικαίου· πρβλ. αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου SK 7/06 της 24ης Οκτωβρίου 2007 και SK 77/06 της 1ης Απριλίου 2008.

⁽⁶⁾ Απόφαση SK 19/05 της 28ης Νοεμβρίου 2006· απόφαση SK 16/05 της 14ης Νοεμβρίου 2007.

⁽⁷⁾ Ιδίως στις γνωμοδοτήσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 6ης και της 23ης Οκτωβρίου, καθώς και της 30ής Νοεμβρίου 2017, στη γνωμοδότηση του Διαμεσολαβητή της 11ης Νοεμβρίου 2017 και στη γνωμοδότηση του ΟΑΣΕ/ODIHR της 13ης Νοεμβρίου 2017.

⁽⁸⁾ Άρθρο 74 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽⁹⁾ Άρθρο 76 παράγραφος 8 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου· ο πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να διορίζει τον έκτακτο υπεύθυνο πειθαρχικών διαδικασιών εκ των εισαγγελέων που προτείνει ο Γενικός Εισαγγελέας εάν μια πειθαρχική υπόθεση αφορά πειθαρχικό παράπτωμα το οποίο πληροί τα κριτήρια εκ προθέσεως αδικήματος που διώκεται με απαγγελία κατηγορίας, ή εκ προθέσεως φορολογικών αδικημάτων.

⁽¹⁰⁾ Άρθρο 76 παράγραφος 8 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽¹¹⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 76 παράγραφος 9 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο υπουργός Δικαιοσύνης μπορεί να ενημερώνει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σχετικά με την ανάγκη διορισμού έκτακτου υπευθύνου πειθαρχικών διαδικασιών σε περίπτωση υπόθεσης πειθαρχικού παραπτώματος το οποίο πληροί τα κριτήρια εκ προθέσεως αδικήματος που διώκεται με απαγγελία κατηγορίας, ή εκ προθέσεως φορολογικού αδικήματος. Κατά τα φαινόμενα, το κατά πόσο μια υπόθεση πληροί τα εν λόγω κριτήρια θα αποφασίζεται αυτόνομα από τον υπουργό Δικαιοσύνης και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας δεδομένου ότι οι αποφάσεις τους για τον διορισμό έκτακτου υπευθύνου πειθαρχικών διαδικασιών δεν επιδέχονται προσφυγή.

πειθαρχικών διαδικασιών του Ανωτάτου Δικαστηρίου από μια εν εξελίξει διαδικασία, εγείρει ανησυχίες σχετικά με την αρχή της διάκρισης των εξουσιών και ενδέχεται να θίγει την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας. Ανάλογες ανησυχίες διατυπώνονται στις γνωμοδοτήσεις του ΟΑΣΕ/ODIHR και του Ανωτάτου Δικαστηρίου ⁽¹⁾.

24. Ο νόμος καταργεί επίσης μια σειρά διαδικαστικών εγγυήσεων στο πλαίσιο πειθαρχικών διαδικασιών που κινούνται κατά τακτικών δικαστών ⁽²⁾ και δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου ⁽³⁾: στοιχεία που συλλέγονται κατά παράβαση του νόμου μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε βάρος ενός δικαστή ⁽⁴⁾: υπό ορισμένες συνθήκες τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζονται από τον ενδιαφερόμενο δικαστή μπορούν να παραβλεφθούν ⁽⁵⁾: η παραγραφή μιας πειθαρχικής υπόθεσης αναστέλλεται κατά την περίοδο της πειθαρχικής διαδικασίας, που σημαίνει ότι ένας δικαστής μπορεί να υπόκειται σε μια πειθαρχική διαδικασία επ' αόριστον ⁽⁶⁾: τέλος, μια πειθαρχική διαδικασία μπορεί να συνεχίζεται ακόμη και ερήμην του ενδιαφερόμενου δικαστή (έστω κι αν η απουσία του είναι δικαιολογημένη) ⁽⁷⁾. Το νέο πειθαρχικό καθεστώς εγείρει επίσης ανησυχίες ως προς τη συμμόρφωσή του με τις απαιτήσεις της δίκαιης διεξαγωγής της διαδικασίας του άρθρου 6 παράγραφος 1 της Ευρωπαϊκής σύμβασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων που τυγχάνουν εφαρμογής στις πειθαρχικές διαδικασίες κατά δικαστών ⁽⁸⁾.
25. Ο νόμος τροποποιεί την εσωτερική δομή του Ανωτάτου Δικαστηρίου, καθώς το συμπληρώνει με δύο νέα τμήματα. Το νέο τμήμα έκτακτου ελέγχου και δημόσιων υποθέσεων θα εξετάζει υποθέσεις που εισάγονται στο πλαίσιο της νέας διαδικασίας έκτακτης προσφυγής ⁽⁹⁾. Το νέο αυτό τμήμα θα απαρτίζεται κατά πλειοψηφία από νέους δικαστές ⁽¹⁰⁾ και θα επιβεβαιώνει την εγκυρότητα των εκλογών που διεξάγονται σε εθνικό και τοπικό επίπεδο και θα εξετάζει εκλογικές διαφορές, μεταξύ άλλων και εκλογικές διαφορές στο πλαίσιο των εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ⁽¹¹⁾. Επιπλέον, ένα νέο αυτόνομο ⁽¹²⁾ πειθαρχικό τμήμα συγκροτούμενο αποκλειστικά από νέους δικαστές ⁽¹³⁾ θα επιφορτιστεί με τον πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο έλεγχο υποθέσεων πειθαρχικών διαδικασιών κατά δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου ⁽¹⁴⁾. Αυτά τα δύο νέα, αυτόνομα σε μεγάλο βαθμό τμήματα που απαρτίζονται από νέους δικαστές εγείρουν ανησυχίες όσον αφορά τη διάκριση των εξουσιών. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή της Βενετίας, ενώ και τα δύο τμήματα ανήκουν στο Ανώτατο Δικαστήριο, στην πράξη είναι υπεράνω όλων των υπόλοιπων τμημάτων, γεγονός που ενέχει τον κίνδυνο τα τμήματα αυτά που απαρτίζονται από νέους δικαστές στην εκλογή των οποίων ασκεί αποφασιστική επιρροή η κυβερνώσα πλειοψηφία να διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο σε ολόκληρο το δικαστικό σύστημα ⁽¹⁵⁾. Επίσης, η Επιτροπή της Βενετίας υπογραμμίζει ότι ο νόμος θα καταστήσει τον δικαστικό έλεγχο εκλογικών διαφορών ιδιαίτερος ευάλωτο στην άσκηση πολιτικής επιρροής, προκαλώντας σοβαρό κίνδυνο για τη λειτουργία της δημοκρατίας στην Πολωνία ⁽¹⁶⁾.
26. Ο νόμος προβλέπει τη συμμετοχή λαϊκών δικαστών, οι οποίοι θα διορίζονται από τη Γερουσία της Δημοκρατίας ⁽¹⁷⁾, σε διαδικασίες ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου που αφορούν έκτακτες προσφυγές και πειθαρχικές υποθέσεις που εξετάζει το Ανώτατο Δικαστήριο. Όπως παρατηρεί η Επιτροπή της Βενετίας, η συμμετοχή λαϊκών δικαστών στα δύο νέα τμήματα του Ανωτάτου Δικαστηρίου θέτει σε κίνδυνο την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα της απονομής δικαιοσύνης ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση του ΟΑΣΕ/ODIHR της 13ης Νοεμβρίου 2017, σημεία 119-121· απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 6ης Οκτωβρίου, σελίδα 34.

⁽²⁾ Το άρθρο 108 παράγραφοι 17 έως 19 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου εκχωρεί στον υπουργό Δικαιοσύνης την εξουσία να ορίζει τον αριθμό των δικαστών-υπευθύνων πειθαρχικών διαδικασιών και να τους διορίζει χωρίς να ζητά τη γνώμη του δικαστικού σώματος. Επιπλέον, ο υπουργός Δικαιοσύνης θα δύναται να ελέγχει προσωπικά τις υποθέσεις πειθαρχικών διαδικασιών που κινούνται κατά τακτικών δικαστών μέσω των υπευθύνων πειθαρχικών διαδικασιών και του έκτακτου υπευθύνου πειθαρχικών διαδικασιών του υπουργού Δικαιοσύνης που διορίζεται από τον ίδιο (και, υπό ορισμένες συνθήκες, από τις εισαγγελικές αρχές). Υπεύθυνοι πειθαρχικών διαδικασιών που διορίζονται από τον υπουργό Δικαιοσύνης θα δύνανται να ανοίγουν εκ νέου περατωθείσες έρευνες μετά από παραγγελία του υπουργού Δικαιοσύνης.

⁽³⁾ Σύμφωνα με τον νόμο, οι διατάξεις που θεσπίζονται στον νόμο περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων, μεταξύ των οποίων και αυτές που αφορούν διαδικαστικές πτυχές των πειθαρχικών διαδικασιών εφαρμόζονται κατ' αναλογία στους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου· πρβλ. άρθρο 72 παράγραφος 1 και άρθρο 108 σε συνδυασμό με το άρθρο 10 παράγραφος 1 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Ο νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου τροποποιεί με το άρθρο 108 τον νόμο περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων.

⁽⁴⁾ Άρθρο 108 παράγραφος 23 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου όσον αφορά το άρθρο 115γ που προστίθεται στον νόμο περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων.

⁽⁵⁾ Εάν η προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων γίνεται μετά την προβλεπόμενη προθεσμία, πρβλ. άρθρο 108 παράγραφος 22 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽⁶⁾ Άρθρο 108 παράγραφος 13 στοιχείο β) του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽⁷⁾ Άρθρο 108 παράγραφος 23 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽⁸⁾ ΕΔΔΑ, απόφαση Vilho Eskelinen και λοιποί κατά Φινλανδίας της 19ης Απριλίου 2007, σκέψη 62· απόφαση Olujić κατά Κροατίας της 5ης Φεβρουαρίου 2009, σκέψεις 34-43· απόφαση Harabin κατά Σλοβακίας της 20ής Νοεμβρίου 2012, σκέψεις 118-124· και απόφαση Baka κατά Ουγγαρίας της 23ης Ιουνίου 2016, σκέψεις 100-119.

⁽⁹⁾ Άρθρο 26 και άρθρο 94 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽¹⁰⁾ Άρθρο 134 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου· το πρώην τμήμα εργασίας, κοινωνικής ασφάλισης και δημόσιων υποθέσεων χωρίζεται σε δύο τμήματα, το τμήμα εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης και το νέο τμήμα έκτακτου ελέγχου και δημόσιων υποθέσεων. Αυτό το νέο τμήμα θα απαρτίζεται από νέους δικαστές, καθώς το σύνολο των εν ενεργεία δικαστών μετατίθεται στο τμήμα εργασίας και κοινωνικής ασφάλειας. Οι εν ενεργεία δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου μπορούν να ζητήσουν μετάθεση στο νέο τμήμα.

⁽¹¹⁾ Πλήρης κατάλογος των καθηκόντων που επιτελεί το τμήμα αυτό παρατίθεται στο άρθρο 26.

⁽¹²⁾ Ο πρόεδρος του πειθαρχικού τμήματος διαθέτει αυτονομία έναντι του Πρώτου Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου και ο προϋπολογισμός του εν λόγω τμήματος μπορεί να αυξηθεί σημαντικά σε σχέση με τον συνολικό προϋπολογισμό του Ανωτάτου Δικαστηρίου (πρβλ. άρθρο 7 παράγραφοι 2 και 4 και άρθρο 20 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου).

⁽¹³⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 131 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, έως ότου διοριστεί το σύνολο των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου στο πειθαρχικό τμήμα, δεν μπορούν να μετατεθούν σε θέση του εν λόγω τμήματος άλλοι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽¹⁴⁾ Πλήρης κατάλογος των καθηκόντων που επιτελεί το πειθαρχικό τμήμα παρατίθεται στο άρθρο 27 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽¹⁵⁾ Γνωμοδότηση CDL(2017)035, σημείο 92.

⁽¹⁶⁾ Γνωμοδότηση CDL(2017)035, σημείο 43.

⁽¹⁷⁾ Άρθρο 61 παράγραφος 2 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

⁽¹⁸⁾ Γνωμοδότηση CDL(2017)035, σημείο 67.

2.2. Το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο

27. Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Πολωνίας, η ανεξαρτησία των δικαστών διασφαλίζεται από το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο ⁽¹⁾. Ο ρόλος του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου έχει άμεσο αντίκτυπο στην ανεξαρτησία των δικαστών, ιδίως όσον αφορά την προαγωγή, τη μετάθεση, τις πειθαρχικές διαδικασίες, την παύση και την πρόωρη συνταξιοδότησή τους. Για παράδειγμα, η προαγωγή ενός δικαστή (π.χ. από το περιφερειακό δικαστήριο στο πρωτοδικείο) προϋποθέτει τον εκ νέου διορισμό του από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και, ως εκ τούτου, την εκ νέου διεξαγωγή της διαδικασίας κρίσης και ορισμού δικαστών στην οποία μετέχει το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο. Επίσης, οι βοηθοί δικαστές που ασκούν ήδη καθήκοντα δικαστή πρέπει να κρίνονται από το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο πριν διοριστούν ως δικαστές από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
28. Για τον λόγο αυτό, στα κράτη μέλη στα οποία υφίσταται δικαστικό συμβούλιο, η ανεξαρτησία του εν λόγω συμβουλίου είναι ιδιαίτερα σημαντική προκειμένου να αποφεύγεται η άσκηση αθέμιτης επιρροής από την κυβέρνηση ή το κοινοβούλιο στην ανεξαρτησία των δικαστών ⁽²⁾.
29. Ο νόμος περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου εντείνει τις ανησυχίες σχετικά με τη γενικότερη ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας καθώς προβλέπει την πρόωρη παύση της θητείας όλων των δικαστών-μελών του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και θεσπίζει ένα εντελώς νέο καθεστώς για τον διορισμό των δικαστών-μελών του, το οποίο αφήνει περιθώριο για υψηλό βαθμό πολιτικής επιρροής.
30. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου οι θητείες όλων των σημερινών δικαστών-μελών του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου θα τερματιστούν πρόωρα. Η εν λόγω παύση που αποφάσισε η νομοθετική εξουσία εγείρει ανησυχίες για την ανεξαρτησία του συμβουλίου και τη διάκριση των εξουσιών. Το κοινοβούλιο θα αποκτήσει αποφασιστική επιρροή στη σύνθεση του συμβουλίου σε βάρος της επιρροής των ιδίων των δικαστών. Η ανασύνθεση του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου μπορεί να συντελεστεί εντός ενάμιση μηνός κιόλας από τη δημοσίευση του νόμου ⁽³⁾. Η πρόωρη παύση εγείρει επίσης ανησυχίες όσον αφορά τη συνταγματικότητά της, όπως υπογραμμίζεται στη γνωμοδότηση του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Διαμεσολαβητή.
31. Σοβαρές ανησυχίες εγείρει επίσης το νέο καθεστώς για τον διορισμό των δικαστών-μελών του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου. Σύμφωνα με τα καθιερωμένα ευρωπαϊκά πρότυπα, ιδίως τη σύσταση της Επιτροπής υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2010, «τουλάχιστον το ήμισυ των μελών των [δικαστικών συμβουλίων] θα πρέπει να είναι δικαστές επιλεγμένοι από τους συναδέλφους τους από όλες τις βαθμίδες του δικαστικού σώματος και με σεβασμό στον πλουραλισμό εντός του δικαστικού σώματος» ⁽⁴⁾. Η ευθύνη για την οργάνωση του οικείου συστήματος δικαιοσύνης εναπόκειται στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης ή μη δικαστικού συμβουλίου. Εντούτοις, όταν υφίσταται τέτοιο συμβούλιο, όπως στην περίπτωση της Πολωνίας, η ανεξαρτησία του εν λόγω συμβουλίου πρέπει να κατοχυρώνεται σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.
32. Μέχρι τη θέσπιση του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, το πολωνικό σύστημα εναρμονιζόταν πλήρως με τα εν λόγω πρότυπα, καθώς το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο αποτελούνταν κατά πλειοψηφία από δικαστές επιλεγμένους από συναδέλφους τους. Το άρθρο 1 παράγραφος 1 και το άρθρο 7 του νόμου για την τροποποίηση του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου αλλάζουν ριζικά αυτό το καθεστώς προβλέποντας ότι οι 15 δικαστές-μέλη του

⁽¹⁾ Άρθρο 186 παράγραφος 1 του Συντάγματος της Πολωνίας: «Το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο διασφαλίζει την ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών».

⁽²⁾ Παραδείγματος χάριν, στο πλαίσιο πειθαρχικής διαδικασίας κατά δικαστών ενώπιον δικαστικού συμβουλίου, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αμφισβήτησε τον βαθμό επιρροής των νομοθετικών ή εκτελεστικών αρχών, δεδομένου ότι το συμβούλιο αποτελούνταν κατά πλειοψηφία από μέλη που διορίζονταν απευθείας από τις εν λόγω αρχές· ΕΔΔΑ, απόφαση Ramos Nunes de Carvalho E Sá κατά Πορτογαλίας της 21ης Ιουνίου 2016, αριθ. 55391/13, 57728/13 και 74041/13, σκέψη 77.

⁽³⁾ Οι θητείες των εν ενεργεία δικαστών-μελών θα λήξουν την προηγούμενη της έναρξης της κοινής υπηρεσίας των νέων δικαστών-μελών, το αργότερο όμως 90 ημέρες από την έναρξη ισχύος του νόμου. Το χρονοδιάγραμμα έχει ως εξής: εντός τριών ημερών από τη δημοσίευση του νόμου, ο πρόεδρος της Κάτω Βουλής ανακοινώνει την έναρξη της διαδικασίας ορισμού υποψηφιοτήτων. Εντός 21 ημερών από την εν λόγω ανακοίνωση, οι υποψηφιότητες για τις θέσεις των δικαστών-μελών υποβάλλονται στον πρόεδρο της Κάτω Βουλής από τις εξουσιοδοτημένες οντότητες (ομάδες τουλάχιστον 25 δικαστών ή 2 000 πολιτών). Μόλις παρέλθει η εν λόγω περίοδος των 21 ημερών, ο πρόεδρος διαβιβάζει τον κατάλογο των υποψηφίων στις κοινοβουλευτικές ομάδες, οι οποίες οφείλουν εντός επτά ημερών να προτείνουν έως εννέα υποψηφίους από τον εν λόγω κατάλογο. Εν συνεχεία διεξάγεται η διαδικασία διορισμού σύμφωνα με τις συνήθεις διατάξεις (βλέπε παρακάτω)· πρβλ. άρθρα 6 και 7 του νόμου για την τροποποίηση του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και άρθρο 1 παράγραφος 1 και 3 με το οποίο προστίθενται τα άρθρα 11α και 11δ του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου.

⁽⁴⁾ Παράγραφος 27· βλέπε επίσης στοιχείο C σημείο ii) του σχεδίου δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2016· σημείο 27 της γνωμοδότησης αριθ. 10 του Συμβουλευτικού Συμβουλίου των Ευρωπαίων Δικαστών του Συμβουλίου της Ευρώπης (CCJE) για το δικαστικό συμβούλιο στην υπηρεσία της κοινωνίας· και ενότητα 2.3 των προτύπων του Ευρωπαϊκού δικτύου δικαστικών συμβουλίων στην έκθεση «Councils for the Judiciary Report 2010-2011».

Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου θα διορίζονται και θα μπορούν να διορίζονται εκ νέου από την Κάτω Βουλή ⁽¹⁾. Επιπροσθέτως, δεν υπάρχει καμία διασφάλιση ότι βάσει του νέου νόμου η Κάτω Βουλή θα διορίσει δικαστές-μέλη του συμβουλίου που θα τυγχάνουν της έγκρισης του δικαστικού σώματος, καθώς υποψηφίους για τις εν λόγω θέσεις μπορούν να προτείνουν όχι μόνο ομάδες που αριθμούν 25 δικαστές αλλά και ομάδες που αριθμούν τουλάχιστον 2 000 πολίτες ⁽²⁾. Επιπλέον, ο τελικός κατάλογος των υποψηφίων τον οποίο θα πρέπει να εγκρίνει ως σύνολο η Κάτω Βουλή καθορίζεται εκ των προτέρων από επιτροπή της Κάτω Βουλής ⁽³⁾. Οι νέοι κανόνες για τον διορισμό των δικαστών-μελών του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου ενισχύουν σημαντικά την επιρροή του κοινοβουλίου στο συμβούλιο και επηρεάζουν δυσμενώς την ανεξαρτησία του, σε αντίθεση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Το γεγονός ότι για τον διορισμό των δικαστών-μελών θα απαιτείται η πλειοψηφία των τριών πέμπτων των βουλευτών της Κάτω Βουλής δεν αμβλύνει τις σχετικές ανησυχίες, καθώς σε κάθε περίπτωση οι δικαστές-μέλη δεν θα είναι επιλεγμένοι από τους συναδέλφους τους. Επιπλέον, σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί πλειοψηφία τριών πέμπτων, οι δικαστές-μέλη του συμβουλίου θα διορίζονται από την Κάτω Βουλή με απόλυτη πλειοψηφία των ψηφισάντων.

33. Η κατάσταση αυτή εγείρει ανησυχίες όσον αφορά την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας. Για παράδειγμα, ένας δικαστής περιφερειακού δικαστηρίου που καλείται να εκδώσει απόφαση σε μια πολιτικά ευαίσθητη υπόθεση και, παράλληλα, αιτείται την προαγωγή του στη θέση του δικαστή πρωτοδικείου, μπορεί να τείνει να υιοθετήσει τη θέση της πολιτικής πλειοψηφίας προκειμένου να μη θέσει σε κίνδυνο τις πιθανότητες προαγωγής του. Ακόμη και σε περίπτωση μη επένδυσης του εν λόγω κινδύνου, το νέο καθεστώς δεν προβλέπει ικανές εγγυήσεις ώστε να διασφαλίζεται η εντύπωση ανεξαρτησίας, η οποία είναι καθοριστικής σημασίας για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης που οφείλουν να εμπνέουν τα δικαστήρια μιας δημοκρατικής κοινωνίας στο κοινό ⁽⁴⁾. Επίσης, οι βοηθοί δικαστές θα πρέπει, πριν διοριστούν ως δικαστές, να κρίνονται από ένα Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο που υπόκειται σε πολιτικές επιρροές.
34. Η Επιτροπή της Βενετίας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η επιλογή των 15 δικαστών-μελών του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου από το κοινοβούλιο, σε συνδυασμό με την άμεση αντικατάσταση των εν ενεργεία μελών, θα επιφέρει ευρύτατη πολιτικοποίηση του εν λόγω οργάνου. Η Επιτροπή της Βενετίας συνιστά, αντ' αυτού, να επιλέγονται οι δικαστές-μέλη του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου από τους συναδέλφους τους, όπως προβλέπεται στον ισχύοντα νόμο ⁽⁵⁾. Παρατηρεί επίσης ότι ο νόμος αποδυναμώνει την ανεξαρτησία του συμβουλίου έναντι της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας και συμβάλλει στην αποδυνάμωση της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας γενικότερα ⁽⁶⁾.
35. Στις γνωμοδοτήσεις τους σχετικά με το σχέδιο νόμου, το Ανώτατο Δικαστήριο, το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο και ο Διαμεσολαβητής εξέφρασαν σειρά ανησυχιών σχετικά με τη συνταγματικότητα του νέου καθεστώτος. Ειδικότερα, το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο επισημαίνει ότι βάσει του πολωνικού συντάγματος το συμβούλιο λειτουργεί ως αντίβαρο του κοινοβουλίου που εξουσιοδοτείται από το σύνταγμα να κρίνει το νομοθετικό περιεχόμενο. Ο διορισμός δικαστών-μελών με πολιτική παρέμβαση και η πρόωρη παύση της θητείας των εν ενεργεία μελών του συμβουλίου παραβιάζει, ως εκ τούτου, τις αρχές τις διάκρισης των εξουσιών και της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας. Όπως εξηγήθηκε στις προηγούμενες συστάσεις, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι επί του παρόντος δεν είναι δυνατός ο αποτελεσματικός έλεγχος της συνταγματικότητας των σχετικών διατάξεων.

3. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΣΥΣΤΗΜΙΚΗΣ ΑΠΕΙΛΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

36. Για τους λόγους που αναφέρθηκαν ανωτέρω, η Επιτροπή εκτιμά ότι οι ανησυχίες που εκφράστηκαν στη σύσταση της 26ης Ιουλίου 2017 για το κράτος δικαίου σχετικά με τους νόμους περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου δεν έχουν αντιμετωπιστεί από τους δύο νέους νόμους περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου.
37. Επιπλέον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι κανένας από τους υπόλοιπους λόγους ανησυχίας που παρατίθενται στη σύσταση της 26ης Ιουλίου 2017 σχετικά με το Συνταγματικό Δικαστήριο, τον νόμο περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων και τον νόμο για την Εθνική Σχολή Δικαστών δεν έχει εκλειφεί.
38. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εκτιμά ότι η συστημική απειλή κατά του κράτους δικαίου στην Πολωνία που περιγράφεται στις συστάσεις της, της 27ης Ιουλίου 2016, της 21ης Δεκεμβρίου 2016 και της 26ης Ιουλίου 2017, έχει επιδεινωθεί σημαντικά. Ο νόμος περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και ο νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, σε

⁽¹⁾ Σύμφωνα με το Σύνταγμα, το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο απαρτίζεται από ex officio μέλη (τον Πρώτο Πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τον υπουργό Δικαιοσύνης, τον Πρόεδρο του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου και έναν εντεταλμένο εκπρόσωπο του Προέδρου της Δημοκρατίας) και από αιρετά μέλη. Στα αιρετά μέλη περιλαμβάνονται τέσσερις βουλευτές «που επιλέγονται από την Κάτω Βουλή», δύο γερουσιαστές «που επιλέγονται από τη Γερουσία» και 15 δικαστές «(που επιλέγονται μεταξύ των δικαστών) των τακτικών, διοικητικών και στρατιωτικών δικαστηρίων και του Ανωτάτου Δικαστηρίου».

⁽²⁾ Άρθρο 1 παράγραφος 3 του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου με το οποίο προστίθεται το άρθρο 11α παράγραφοι 2 και 3: επισημαίνεται ότι κάθε ομάδα (δικαστών ή πολιτών) μπορεί να υποβάλλει περισσότερες από μία υποψηφιότητες για τη θέση ενός δικαστή-μέλους του συμβουλίου.

⁽³⁾ Σε περίπτωση που οι κοινοβουλευτικές ομάδες δεν προτείνουν, συνολικά, 15 υποψηφίους, το προεδρείο της Κάτω Βουλής επιλέγει τους υποψηφίους που απομένουν για τη συμπλήρωση του καταλόγου των 15 υποψηφίων, ο οποίος εν συνεχεία διαβιβάζεται στην επιτροπή της Κάτω Βουλής (πρβλ. άρθρο 1 παράγραφος 3 με το οποίο προστίθενται το άρθρο 11γ και το άρθρο 11δ παράγραφοι 1-4).

⁽⁴⁾ ΕΔΔΑ, αποφάσεις Morice κατά Γαλλίας της 23ης Απριλίου 2015, αριθ. 29369/10, σκέψη 78 και Κύπρος κατά Τουρκίας της 10ης Μαΐου 2001, αριθ. 25781/94, σκέψη 233.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση CDL(2017)035, σημείο 130.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση CDL(2017)035, σημείο 31.

συνδυασμό και με τον νόμο για την Εθνική Σχολή Δικαστών και τον νόμο περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων, αυξάνουν σημαντικά τη συστημική απειλή κατά του κράτους δικαίου που διαπιστώθηκε στις προγενέστερες συστάσεις. Ειδικότερα:

- 1) η υποχρεωτική συνταξιοδότηση σημαντικού αριθμού των εν ενεργεία δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε συνδυασμό με τη δυνατότητα παράτασης της δικαστικής θητείας τους, καθώς και το νέο πειθαρχικό καθεστώς για τους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου, υπονομεύουν ριζικά την ανεξαρτησία των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ενώ η ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας αποτελεί βασική συνιστώσα του κράτους δικαίου·
 - 2) η υποχρεωτική συνταξιοδότηση σημαντικού αριθμού των εν ενεργεία δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου ανοίγει επίσης τον δρόμο για μια ευρύτατη και άμεση ανασύνθεση του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η δυνατότητα αυτή εγείρει ανησυχίες όσον αφορά τη διάκριση των εξουσιών, ιδίως συνεκτιμώμενη με τις ταυτόχρονες μεταρρυθμίσεις του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου. Συγκεκριμένα, όλοι οι νέοι δικαστές θα διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατόπιν εισήγησης του νεοσυσταθέντος Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, στο οποίο θα διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο τα πολιτικά διορισμένα πρόσωπα. Ως αποτέλεσμα, η σημερινή κοινοβουλευτική πλειοψηφία θα είναι σε θέση να καθορίζει, τουλάχιστον έμμεσα, τη μελλοντική σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι θα ήταν δυνατόν σε ένα σύστημα όπου οι υφιστάμενοι κανόνες σχετικά με τη διάρκεια της δικαστικής θητείας λειτουργούν κανονικά —ανεξαρτήτως της διάρκειας της θητείας αλλά και του κρατικού οργάνου που είναι επιφορτισμένο με τη λήψη αποφάσεων για τους διορισμούς των δικαστικών·
 - 3) η νέα διαδικασία έκτακτης προσφυγής εγείρει ανησυχίες όσον αφορά την ασφάλεια δικαίου και, συνεκτιμώμενη με τη δυνατότητα ευρύτατης και άμεσης ανασύνθεσης του Ανωτάτου Δικαστηρίου, όσον αφορά τη διάκριση των εξουσιών·
 - 4) η παύση της θητείας όλων των δικαστών-μελών του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, καθώς και ο εκ νέου διορισμός των δικαστών-μελών του βάσει μιας διαδικασίας η οποία αφήνει περιθώριο για υψηλό βαθμό πολιτικής επιρροής, αποτελούν εξίσου σοβαρό λόγο ανησυχίας·
 - 5) οι νέοι νόμοι εγείρουν σοβαρές ανησυχίες σχετικά με τη συμβατότητά τους με το Σύνταγμα της Πολωνίας, όπως επισημαίνεται σε σειρά γνωμοδοτήσεων, ιδίως του Ανωτάτου Δικαστηρίου, του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και του Διαμεσολαβητή. Ωστόσο, όπως εξηγήθηκε στη σύσταση για το κράτος δικαίου της 26ης Ιουλίου 2017, ο αποτελεσματικός έλεγχος της συνταγματικότητας των εν λόγω νόμων δεν είναι πλέον δυνατός.
39. Η Επιτροπή τονίζει ότι, ανεξαρτήτως του εκάστοτε επιλεχθέντος προτύπου του συστήματος δικαιοσύνης, το κράτος δικαίου προϋποθέτει τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας, τη διάκριση των εξουσιών και την ασφάλεια δικαίου. Η ευθύνη για την οργάνωση του οικείου συστήματος δικαιοσύνης εναπόκειται στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης ή μη δικαστικού συμβουλίου, ο ρόλος του οποίου συνίσταται στη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας. Εντούτοις, όταν υφίσταται τέτοιο συμβούλιο σε κράτος μέλος, όπως στην περίπτωση της Πολωνίας, όπου το πολωνικό Σύνταγμα αναθέτει ρητά στο Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο το καθήκον της διασφάλισης της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας, η ανεξαρτησία του εν λόγω συμβουλίου πρέπει να κατοχυρώνεται σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η Επιτροπή παρατηρεί με ιδιαίτερη ανησυχία ότι οι προαναφερθέντες νέοι νόμοι θα έχουν ως συνέπεια το νομικό καθεστώς στην Πολωνία να μην πληροί πλέον αυτές τις προϋποθέσεις.
40. Επιπλέον, οι πράξεις και δημόσιες δηλώσεις κατά δικαστών και δικαστηρίων στην Πολωνία από την πολωνική κυβέρνηση και βουλευτές της κυβερνώσας πλειοψηφίας πλήττουν την εμπιστοσύνη στο δικαστικό σύστημα στο σύνολό του. Η Επιτροπή επισημαίνει την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας μεταξύ των κρατικών οργάνων, η οποία αποτελεί, όπως τονίζεται στις γνωμοδοτήσεις της Επιτροπής της Βενετίας, συνταγματική προϋπόθεση σε ένα δημοκρατικό κράτος που διέπεται από την αρχή του κράτους δικαίου.
41. Ο σεβασμός του κράτους δικαίου δεν αποτελεί μόνο προϋπόθεση για την προστασία όλων των θεμελιωδών αξιών που απαριθμούνται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ. Αποτελεί επίσης προϋπόθεση για τον σεβασμό όλων των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες και για την εδραίωση της εμπιστοσύνης των πολιτών, των επιχειρήσεων και των εθνικών αρχών στα νομικά συστήματα όλων των άλλων κρατών μελών.
42. Η εύρυθμη λειτουργία του κράτους δικαίου είναι επίσης ουσιώδους σημασίας ιδίως για την απρόσκοπτη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, δεδομένου ότι οι οικονομικοί φορείς πρέπει να γνωρίζουν ότι θα τυγχάνουν της ίδιας νομικής μεταχείρισης. Αυτό δεν μπορεί να διασφαλιστεί χωρίς την ύπαρξη ανεξάρτητης δικαιοσύνης σε κάθε κράτος μέλος.
43. Η Επιτροπή σημειώνει ότι πολλοί φορείς σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο εξέφρασαν τη βαθιά τους ανησυχία σχετικά με τους δύο νέους νόμους περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, ειδικότερα δε η Επιτροπή της Βενετίας, ο Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την ανεξαρτησία των δικαστών και των δικηγόρων, το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ και εκπρόσωποι του δικαστικού κλάδου από ολόκληρη την Ευρώπη, όπως το Συμβούλιο των Ευρωπαίων Δικαστών του Συμβουλίου της Ευρώπης, το Ευρωπαϊκό δίκτυο δικαστικών συμβουλίων και το Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

44. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο ψήφισμα του της 15ης Νοεμβρίου 2017 σχετικά με την κατάσταση του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας στην Πολωνία, εκφράζει τη βαθιά του ανησυχία για την αναδιτύπωση της νομοθεσίας σχετικά με το πολωνικό δικαστικό σύστημα και καλεί τον Πρόεδρο της Πολωνίας να μην υπογράψει νέους νόμους, παρά μόνον εφόσον διασφαλίζουν πλήρως την ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος.

4. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

45. Η Επιτροπή συνιστά στις πολωνικές αρχές να λάβουν επείγοντως τα κατάλληλα μέτρα για να αντιμετωπίσουν τη συστηματική απειλή κατά του κράτους δικαίου που περιγράφεται στην ενότητα 2.
46. Ειδικότερα, η Επιτροπή συνιστά στις πολωνικές αρχές να προβούν στις ακόλουθες ενέργειες όσον αφορά τους προσφάτως ψηφισθέντες νόμους προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωσή τους με τις προϋποθέσεις της διασφάλισης της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας, της διάκρισης των εξουσιών και της ασφάλειας δικαίου, καθώς και με το πολωνικό Σύνταγμα και τα ευρωπαϊκά πρότυπα για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης:
- α) να διασφαλίσουν την τροποποίηση του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου κατά τρόπο ώστε:
- να μην εφαρμοστεί μειωμένο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης στους εν ενεργεία δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου,
 - να καταργηθεί η διακριτική ευχέρεια του Προέδρου της Δημοκρατίας να παρατείνει τη δικαστική θητεία των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου,
 - να καταργηθεί η διαδικασία έκτακτης προσφυγής·
- β) να διασφαλίσουν την τροποποίηση του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου κατά τρόπο ώστε, αφενός, να μην παυτεί η θητεία των δικαστών-μελών του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και, αφετέρου, να καταργηθεί το νέο καθεστώς διορισμών ώστε να διασφαλίζεται η εκλογή των δικαστών-μελών από τους συναδέλφους τους·
- γ) να απέχουν από πράξεις και δημόσιες δηλώσεις που δύνανται να υπονομεύσουν περαιτέρω τη νομιμότητα του Συνταγματικού Δικαστηρίου, των τακτικών δικαστηρίων, των δικαστών, μεμονωμένα ή συλλογικά, ή της δικαστικής εξουσίας στο σύνολό της.
47. Επιπλέον, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι καμία από τις παρακάτω ενέργειες που περιλαμβάνονται στη σύσταση της 26ης Ιουλίου 2017 σχετικά με το Συνταγματικό Δικαστήριο, τον νόμο περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων και τον νόμο για την Εθνική Σχολή Δικαστών δεν υλοποιήθηκε και, ως εκ τούτου, επαναλαμβάνει τη σύστασή της για υλοποίηση των ακόλουθων ενεργειών:
- δ) να αποκατασταθεί η ανεξαρτησία και η νομιμότητα του Συνταγματικού Δικαστηρίου ως εγγυητή του πολωνικού Συντάγματος μέσω της διασφάλισης της νόμιμης επιλογής και διορισμού των δικαστών, του προέδρου και του αντιπροέδρου του Δικαστηρίου και μέσω της πλήρους εφαρμογής των αποφάσεων του Συνταγματικού Δικαστηρίου της 3ης και της 9ης Δεκεμβρίου 2015, οι οποίες απαιτούν να αναλάβουν τα καθήκοντά τους στο Συνταγματικό Δικαστήριο οι τρεις δικαστές που υποδείχθηκαν νομίμως τον Οκτώβριο του 2015 από την προηγούμενη Κάτω Βουλή, και να μην εκδικάζουν πλέον υποθέσεις οι τρεις δικαστές που υποδείχθηκαν χωρίς έγκυρη νομική βάση από τη νέα Κάτω Βουλή, εφόσον η επιλογή τους δεν έγινε με έγκυρο τρόπο·
- ε) να δημοσιευτούν και να εφαρμοστούν πλήρως οι αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου της 9ης Μαρτίου 2016, της 11ης Αυγούστου 2016 και της 7ης Νοεμβρίου 2016·
- στ) να διασφαλιστεί η απόσυρση ή τροποποίηση του νόμου περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων και του νόμου για την Εθνική Σχολή Δικαστών προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωσή τους με το Σύνταγμα και τα ευρωπαϊκά πρότυπα για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή συνιστά ιδίως:
- να καταργηθεί το νέο καθεστώς συνταξιοδότησης για τους δικαστές των τακτικών δικαστηρίων, συμπεριλαμβανομένης της διακριτικής ευχέρειας του υπουργού Δικαιοσύνης να παρατείνει τη θητεία τους,
 - να καταργηθεί η διακριτική ευχέρεια του υπουργού Δικαιοσύνης να διορίζει και να παύει προέδρους δικαστηρίων και να προσφεύγει κατά ειλημμένων αποφάσεων·
- ζ) να διασφαλιστεί ότι οποιαδήποτε μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος θα σέβεται το κράτος δικαίου και θα συμμορφώνεται με το δίκαιο της ΕΕ και τα ευρωπαϊκά πρότυπα για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, καθώς και ότι θα εκπονείται σε στενή συνεργασία με το δικαστικό σώμα και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.
48. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η καλόπιστη συνεργασία που απαιτείται μεταξύ των διαφόρων κρατικών θεσμών σε ζητήματα που άπτονται του κράτους δικαίου είναι ουσιώδους σημασίας για την εξεύρεση λύσης στην παρούσα κατάσταση. Η Επιτροπή παροτρύνει επίσης τις πολωνικές αρχές να υιοθετήσουν τις γνωμοδοτήσεις της Επιτροπής της Βενετίας σχετικά με τον νόμο περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, τον νόμο περί της οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων και τον νόμο περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, καθώς και να ζητήσουν τη γνώμη της Επιτροπής της Βενετίας σχετικά με κάθε νέα νομοθετική πρόταση για τη μεταρρύθμιση του συστήματος δικαιοσύνης στην Πολωνία.

49. Η Επιτροπή καλεί την πολωνική κυβέρνηση να επιλύσει τα προβλήματα που επισημαίνονται στην παρούσα σύσταση εντός τριών μηνών από την παραλαβή της σύστασης και να ενημερώσει την Επιτροπή για τα μέτρα που θα λάβει προς τον σκοπό αυτό.
50. Η παρούσα σύσταση εκδίδεται ταυτόχρονα με την αιτιολογημένη πρόταση που υποβάλει η Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1 της ΣΕΕ σχετικά με το κράτος δικαίου στην Πολωνία. Η Επιτροπή είναι έτοιμη, σε στενή διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, να επανεξετάσει την εν λόγω αιτιολογημένη πρόταση, εφόσον οι πολωνικές αρχές υλοποιήσουν τις συνιστώμενες ενέργειες που παρατίθενται στην παρούσα σύσταση εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας.
51. Βάσει της παρούσας σύστασης, η Επιτροπή είναι έτοιμη να συνεχίσει τον εποικοδομητικό διάλογο με την πολωνική κυβέρνηση.

Βρυξέλλες, 20 Δεκεμβρίου 2017.

Για την Επιτροπή
Frans TIMMERMANS
Πρώτος Αντιπρόεδρος
